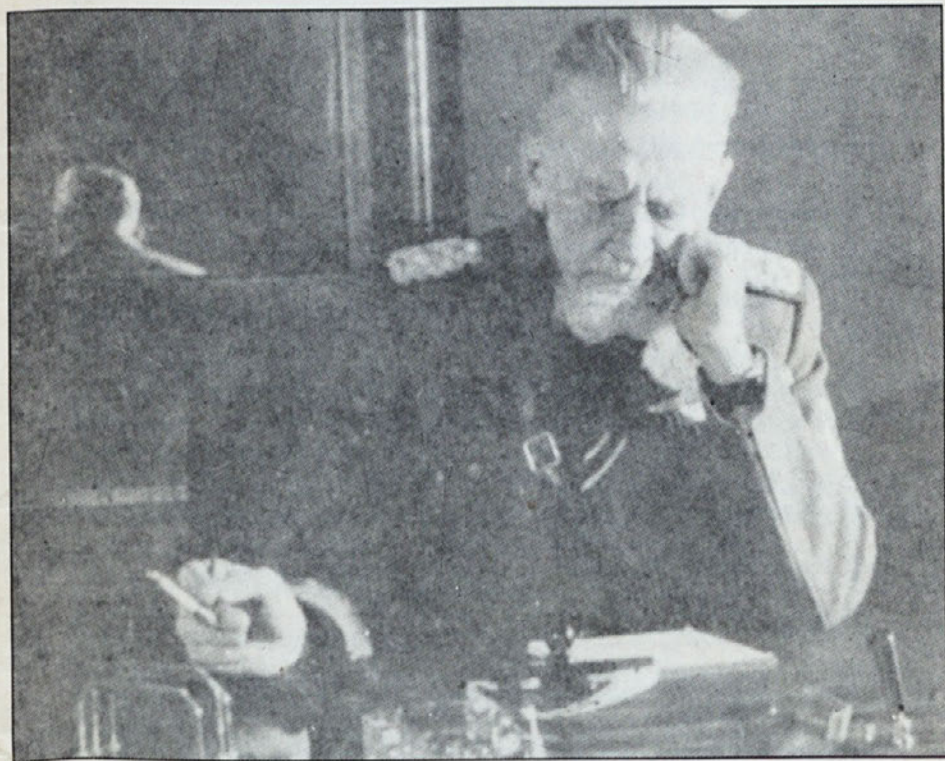




Tabor

1943 - SLOVENSKO DOMOBRANSTVO - 1993



1993

EL FORTIN

9-10

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov
TABOR je last in vestnik Tabora SPB. — Mnenja Tabora SPB
predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora.

Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič
Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo
lic. Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene
Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los
Anticomunistas Eslovenos Unidos.

Director: Ing. Antonio Matičič,
Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.
Propietario: Ivan Korošec

Composición, diagramación y armado:
MALIVILKO - Telefax: (54-1) 362-7215

Impresión: Talleres Gráficos VILKO S. R. L., Estados Unidos 425
(1101) Buenos Aires, Argentina, Tel. 362-7215/1346

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 321.385.

NAROČNINA: Argentina \$ 15.- Južna Amerika, Evropa
in Avstralija 12 dolarjev; ZDA in Kanada 18 dolarjev
(zračno paketi).

Letalska naročnina za vse države 20 dolarjev (US).

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte
na naslov: Inž. Anton Matičič, Río Colorado 1806
(1686) Hurlingham — Buenos Aires — Argentina
Tel. 665-6654.

**KO „TABOR“ PREBERETE,
POŠLJITE GA V DOMOVINO!**



Svobodni sveta
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Sept.-Oct. 1993 • Buenos Aires • Sep.-Okt. 1993

4.9.1946

(Izvillečki iz Tabora 9/1964)

Z vozila se spusti mož v temnosivi nedeljski obleki. Ljudje so ga bili vajeni videti v njej. Bila je edina nedeljska obleka, ki jo je imel. In še ta je bila pri desnem žepu zakrpana. Beli lasje so skrbno počesani nazaj. Snežna brada je čedno razdeljena čez polovico.

Visok, zravnana stopa mož. Mnogo jih je šlo pred njim minula leta. Isto pot. Vsi so bili nedolžni. Talci izza 1942. Sedaj je na vrsti on, ki je preprečil, da se nedolžni niso več opotekali po teh tleh. Pa bi bil zaslužen večne hvaležnosti, če bi odkupil to pot enemu samemu Slovencu.

Zato stopa visok, vzravnana.

Navzlic letom, ki so pobelila njegovo glavo, navzlic nočem, ko mu niso dali spati, dokler niso zlomili volje, ki so mu jo zapustili v dediščino kremeniti notranjski kmečki predniki. Navzlic vbrizganemu mamilu, ki še vedno peče v topli krvi. Navzlic sramotanju. Navzlic krivicam. Navzlic protivništvu značajnih pritlikavcev. Navzlic preziru. Navzlic klevetam. Navzlic blatenju. Navzlic vsemu...

Vse to je sedaj tako daleč, tako majceno... Ničevo!

(Uvodnik)

— — —
*V nas je življenja moč in kremenit
značaj, ki bo ustvaril nam tak rod,
da tudi najstrahotnejši vihar
ne bo ga zmožel več! Saj ta mladina,*

ki čas nam jo usodni je rodil,
izbruhnila iz sebe zdaj je krik najsilnejši:
BOG - NAROD - DOMOVINA!

(Niko Jeločnik: Beseda mladine)

Najlepše in poslovilno srečanje s svojim ljudstvom je general Rupnik opravil v Sežani na Primorskem, ko so ga Angleži zadržali v zoni A Trsta. Po pripovedovanju priče, se je general Rupnik v tem kraju pri tamkajšnjem gospodu župniku na svojo željo spovedal in prejel svete zakramente. Takrat se je Rupnik že pripravljal na svoje veliko, zadnje potovanje. Spravljen z Bogom je šel na grob svojih žrtvovanih borcev — domobrancev in udano legel kraj njih.

(Inž. Matičič: Oče domobranstva)

General je vzel svojo zasilno obvezo in jo položil na vojakovo rano.
„Glej dečko, tudi te kaplje krvi so potrebne, da vzklije svoboda našemu narodu.“

„Potem, gospod poveljnik, — potem — — “

„— Potem bo lepo, kajne — — “

„Da, gospod poveljnik.“

Na obrazih vseh je igrala prijetno nasmejana zavest.

Generalov pogled se je utrgal nekam daleč, pa se spet vrnil in v njegovih očeh je ležala skrb.

„Morda — morda bo potrebna še večja žrtev, fantje moji. Morda bodo rane še hujše, in ne bo nikogar, ki bi jih obvezal — nikogar — razen domovine, ki bo pila kaplje — seme za svobodo. — Toda, pogum junaki. — Z nami je narod. Z nami je Bog.“

(I. Korošec: Srečanje)

Kar zadeva mene, bi poudaril, da bom v vseh okoliščinah in v vsakem slučaju ostal z narodom, in če bo usoda hotela, bom za ta narod v boju tudi rad padel. — Do konca me boste imeli priložnost videti v borbi skupaj s slovenskim narodom, bratskimi srbskimi prostovoljci in četniki ter vsemi, ki se nam bodo v tej borbi pridružili in nas podpirali.

(Gen. Leon Rupnik v govoru preko ljubljanskega radia zvečer 21. aprila 1945)

USTANOVITEV IN ŽALOIGRA SLOVENSKEGA DOMOBRANSTVA

(Nadaljevanje)

VI.

Ko je gen. Rösener poklical gen. Rupnika in mu ponudil mesto šefa pokrajinske uprave, ta že ni bil več presenečen. Izgovoril pa si je čas za premislek in pa predhodni sestanek z Gauleiterjem, ki je postal po nemški okupaciji tudi državni komisar nemškega rajha za Jadransko Primorje. Tako je namreč hotel naravnost spoznati mišljenje, pa tudi dobiti potrebna zagotovila tistega foruma, ki naj bi mu poveril položaj šefa ljubljanske pokrajinske uprave.

Ko ga je potem dne 15. septembra 1943 Gauleiter in državni komisar dr. Friedrich Rainer pozval k sebi v Celovec, je gen. Rupnik stopil predenj z dobro preiščeno agendo.

Temeljno zagotovilo, na osnovi katerega so že prve dni okupacije po italijanski kapitulaciji postopali Nemci v Ljubljani, in ki ga je dobil sedaj gen. Rupnik iz ust nemškega Gauleiterja, je bilo: leto 1941 se ne bo nikdar več ponovilo.

Ker je na tem mestu govora o ustanovitvi slovenskega domobranstva, se kaže v upravno-političnem pogledu omejiti samo na osnovno omembo, da je gen. Leon Rupnik dosegel izključno, samo slovensko upravo in s tem v okviru pokrajinskih uradov edino in izključno slovenski uradni jezik. To je namreč bil velik uspeh v nasprotju s slovensko-italijansko dvojezičnostjo, ki je kljub slovenskemu sosvetu najvišjih slovenskih političnih, kulturnih in gospodarskih predstavnikov pri italijanskem visokem komisarju vladala v „avtonomni“ pokrajini pod italijansko okupacijo.

Ker se je gen. Leon Rupnik točno zavedal, da v Sloveniji tedaj ni šlo za dotlej v vojni zgodovini poznane in zato vojno-pravno zajete probleme, temveč da so komunisti z izvajanjem revolucije ustvarili popolnoma novi vojno-pravni pojem državljsanske vojne za časa sovražne okupacije, je odklonil Rainerjevo ponudbo, da bi bila iz vrst Vaških straž, ki sta jih Andrej Križman in dr. Albin Šmajd dala na razpolago gen. Rösenerju, organizirana nemškim četam dodatna pomožna policija.

Odločno izhajajoč torej s tega stališča, da je v Sloveniji že šlo za ideološki spopad dveh svetov, s katerim so komunisti pri nas ustvarili novi vojno-pravni slučaj državljsanske vojne za časa sovražne okupacije, je od Rainerja

zahteval odobritev, da v okviru področja slovenske uprave organizira po vojaških pravilih zgrajeno deželno obrambo (Landeswehr — Domobranstvo), katera bi kajpak dobila orožje in opremo od nemške vojske ter bila operativno naslonjena na okupacijske sile, ki so bile po pozitivnem meddržavnem vojnem pravu za področje odgovorne, pa bi bila v materinskem poveljniškem jeziku slovenskih častnikov uporabljena za obrambo proti komunistični državljanski vojni izključno na slovenskih tleh.

Pod pritiskom argumentov, ki si jih je gen. Rupnik nabral iz ocenjevanj prilik že izza časa samega začetka komunistične revolucije, je **dr. Friedrich Rainer** v celoti pristal na gori obeleženo organizacijo slovenske deželne obrambe — domobranstvo (Landeswehr).

Šele tedaj je gen. Rupnik pri polni zavesti, kaj to zanj osebno pomeni, pristal na to, da prevzame mesto šefa slovenske uprave Ljubljanske pokrajine, da bo „tudi drek žrl za svoj narod“, kakor je tedaj izjavil poln domoljubnega idealizma, ne da bi se zavedal, da je bil že v naprej izbrana žrtev tistih, ki si za narod niso mislili „mazati rok“!

Po generalovem povratku iz Celovca je novica šla kot grom skozi mesto in deželo. Ljubljana, ki je tedaj že poznala usodo Grčaric in stala pod mrtvečim vtisom novic s Turjaka, kjer je bila neenaka borba dveh svetov v polnem ognju, je imela svojega — rešitelja.

Rešitelja so imeli odgovorni politiki, da so, zaverovani v nerealne utopije, lahko „čistih rok“ kovali visoke načrte za prihod zaveznikov. Resničnega rešitelja pa je v njem gledal predvsem tisti zavedni, pa osiroteli in krvaveči narod, v čigar imenu sta med ostalimi tudi s svojim ljudstvom po krvi povezana dušna pastirja svetnik **Karel Škulj** in župnik **Anton Merkun** klečala pred generalom Rupnikom in ga s povzdignjenimi rokami rotila, naj pomaga borcem na Turjaku.

Kolikšna je pač morala biti spričo tega bol gen. Rupnika, kolikšno njegovo razočaranje, ko vse njegove intervencije pri vseh dosegljivih nemških poveljstvih niso rodile nikakšnega uspeha. Zavračali so ga, da niso imeli zadosti razpoložljivih sil; kar pa gotovo ni bil vzdržljiv razlog. Ker je gen. Rupnik ponovno pritiskal nanje, so poslali letalo, ki je dvakrat preletelo bojišče. Ko so potem letalski izvidniki povrh še poročali, da naj bi na gradu videli razobešeno jugoslovansko zastavo, ni pomagalo nič več. Gen. Rösener se je trdoglavo postavil na stališče, da se v „obračunavanja dveh jugoslovanskih frakcij“ — ne bo mešal (1)

Med tem, ko edinice na Notranjskem sploh niso odložile orožja, so Nemci na bloku celó še razoroževali oddelke, ki so se prebili iz turjaškega področja in smeri proti Ljubljani. Toda po prizadevanju svet. Karla Škulja jih zaradi Rupnikove intervencije niso več zapirali, ampak usmerjali v šentjakobsko šolo. Prav zaradi tega dotoka je skupina pod poveljstvom **stot. Dejana Suvajdzica** v šentjakobski šoli že pred ustanovitvijo domobranstva narastla na številčno močno edinico, ki je potem postala njegova organizacijska

osnova in matica v samem mestu Ljubljana.

Tako so idealni slovenski borci morali do dna izpiti čašo, ki jim jo je natočilo vodstvo, ko jim je v veri na prihod zaveznikov zaukazalo „partizanov načelno ne napadati“ in jih stlačilo na Turjak samo za — „energično obrambo“... medtem ko so na varnem v Ljubljani že zopet vadjali zanje z nemškim generalom...

V ponedeljek, dne **20. septembra 1943** je bil gen. Leon Rupnik zopet pozvan v Celovec, kjer je sprejel ukaz o slovenski upravi Ljubljanske pokrajine in listino o svojem imenovanju za šefa pokrajinske uprave z nazivom — **prezident**.

V sredo, dne **22. septembra 1943** ob pol štirih popoldne ga je predsednik koroške deželne vlade **dr. Wolsegger** v stekleni dvorani vladne palače na Bleiweisovi cesti in ob navzočnosti najvišjih slovenskih cerkvenih, kulturnih in drugih predstavnikov ter nemških zastopnikov slovesno **umestil** — prav ob času, ko je novi prezident trenutek prej prejel poročilo o tragični smrti poveljnika prve oborožene skupine v Ljubljani, svojega zeta **stot. Dejana Suvajdžića**, ki se je smrtno ponesrečil z motornim kolesom, ko se je vračal iz vojašnice v šentjakovski šoli.

Poleg neizbežnih bizantinističnih izlivov, kateri pa še daleč niso bili podobni tistim, ki so jih izrekli in ohranili zapisane za zgodovino „čisti“ slovenski vodniki ob ustoličenju italijanskega visokega komisarja na to mesto pred dvema in pol leti, je slovenska javnost v govorih vladnega predsednika **dr. Wolseggerja** in drugih ter v odgovoru svojega prezidenta dobila vsaj v glavnih obrisih uradno potrjeno, kar je gen. Rupnik dosegel in bil pripravljen še uresničiti.

Ker je bila njegova pogavitna skrb osredotočena v miru ter v varnem odvijanju življenja in dejavnosti v zaupani mu pokrajini — in s tem ohranitev slovenskega življa za povojno bodočnost —, čemur pa je zadajala nepopravljive smrtne udarce komunistična revolucija v službi našemu narodu popolnoma tujih interesov, se je takoj vrgel na **organizacijo domobranstva**, čisto upravne posle pa dejansko prepustil načelniku upravnega oddelka **dr. Josipu Hubadu**.

VII.

Kljub temu, da je bila organizacija slovenskega domobranstva v teku že od dne, ko so bili oboroženi vojaki skupine **stot. Dejana Suvajdžića**, posebej pa po vrnitvi gen. Rupnika dne **15. septembra 1943** iz Celovca, je prezident še tisti večer dne **22. septembra 1943**, takoj po sprejemu časnikaŕjev, dokončno sestavil oglas za uradno ustanovitev slovenskega domobranstva.

Pri sestavljanju oglasa, v katerem so prišle do izraza prezidentove temeljne ideje o domobranstvu, sta sodelovala generalov sin letalski **npor. Evgen Rupnik** in magistratni tajnik za kulturo **Ante Gaber**. Omenjenega popoldne ga je prezident postavil v obliko, ki naj bi bila „sprejemljiva za Nemce“ (2) in

v lastnoročnem zapisu prestavil v nemščino ter po tajniku za vojaške zadeve **kap. freg. Janku Kregarju** takoj poslal v štab gen. Rösenerja v vednost. Toda v zameno mu je ordonanc Rösenerjevega štaba prinesel v podpis **popolnoma drug osnutek oglasa**, ki so ga sestavili tam. Ker ga **gen. Rupnik ni hotel podpisati**, je zaradi tega imel prvi spopad s svojeglavim gen. Rösenerjem.

Kmalu nato je gen. Rupnik to obžaloval kot kaprico, ker mu sicer ne bi mogli s tako lahkoto izbiti domobranstva iz rok, kot se je to zgodilo, in bi mu najbrž bilo prihranjenih mnogo poznejših „Heil Hitlerjev“ in drugih ponižanj, ko se je spričo spoznanja, kakšno usodo so izza ozadja pripravljali vojski, katero je spočela njegova zaskrbljenost za slovenski narod, boril, da bi jo vsaj za odločilen trenutek zopet dobil v svoje roke.

Njegova poštenjaška zaupljivost mu namreč ni vzbudila pozornosti nad dejstvom, da je bilo v nasprotju z njegovim osnutkom v oglasu Rösenerjevega štaba govora o slovenski domobranski — „legiji“ in da sta oba glavna ljubljanska dnevnikarja **Slovenec** in **Jutro** prinesla pod dobesedno enakim debelim naslovom na prvi strani: **Ustanovitev slovenske domobranske legije**.

To je namreč dokaz, da je že takrat za Rösenerjem stala neka „siva eminenca“, ki je sutilno speljavala vodo na posebni mlin. Kdo je to bil, je spričo dejstva, da je za Rupnikovim „kolaboratorskim“ hrbtom vedrilo toliko „čistih“ ne samo pri Rösenerju, ampak tudi na drugih nemških mestih, težko ugotoviti.

Ker je gen. Rösener v Rupnikovem zanikanju podpisa najbrž videl samo njegovo osebno užaljenost, je potem bila za prvi stavek tretjega odstavka v oglasu vrinjena še fraza z aluzijo na prezidenta gen. Leona Rupnika.

Ta oglas, ki ga je izdalo imaginarno **Poveljstvo Slovenskih domobrancev brez vsakršnega drugega podpisa**, je potem bil dan v javnost v četrtek dne **23. septembra 1943**, dnevnika **Slovenec** in **Jutro** pa sta ga prinesla pod že omenjenim enakim naslovom na prvi strani svojih izdaj v petek dne **24. septembra 1943 (3)**. Toda med tem ko je **Slovenec** v svojem komentarju takoj v prvih in tudi edinih dveh stavkih samo nakazal na prezidentov poziv v nastopnem govoru, da „si pomagajo sami“, češ, da je poziv za ustanovitev slovenske domobranske legije prvi korak na tej poti, je **Jutro** v svojem mnogo daljšem komentarju dalo jasno razumeti, kdo je oče in ustanovitelj slovenskega domobranstva, saj je med drugim zapisalo tudi:

„Predsednik pokrajinske uprave, g. gen. Rupnik je s svojo ugledno in možato osebnostjo trdno jamstvo za čiste namene in visoki cilj, ki bo poverjen domobranski legiji. V osebnih in vojaških vrlinah generala Rupnika in poveljnika prostovoljske legije je tudi vse poroštvo, da nova prostovoljska legija ne bo nikaka brezpomembna in slučajnostna formacija, marveč jo bo preveval pravi in pristni vojaški duh in da bodo v njenih vrstah lahko prišle do popolnega izraza vse priznane vojaške vrline našega človeka.“

Ker pa generalu Rupniku ni šlo za formalnosti in imena — najmanj za njegovo lastno! —, temveč, za rezultate, ga ta takojšnji pripetljaj na samem začetku ni omalodušil.

Takoj je najprej določil kar svojega sina, letalskega npor. Evgena Rupnika, da organizira in vodi naborni odsek v mestni hiši na Ambroževem trgu 7. Npor. Evgen Rupnik je pisarno takoj organiziral in začel poslovati s pomočjo fantov — po večini študentov — iz svojega četniškega odreda „Beli Orel“. Izmed teh fantov je izbral tudi prvo prezidentovo telesno stražo v vladni palači, ki so jih pozneje zamenjali zaslužni borci in rekonvalescentni ranjenci s terena.

Preko inž. Jožeta Sodje, ki je bil član odbora Vaških straž in ki ga je ljubljansko politično vodstvo skupaj s študentom Slavkom Krekom delegiralo v prezidentovo ožjo okolico kot dokaz svoje „podpore“ in „pripravljenosti na sodelovanje“, je dobil predlog, da postavi za poveljnika organizacije domobranstva polk. Antona Kokalja.

Prezident seveda ni imel nikakšnega pomisleka in je polk. Kokalja nemudoma imenoval za poveljnika. Polk. Kokalj se je vrgel takoj na delo in začel organizirati svoj štab.

Ker je prezident gen. Leon Rupnik od vsega začetka postavil svojo idejo odpora proti komunistični državljanski vojni na organizacijo vsenarodne, v strankarskem oziru popolnoma nekompromitirane, pa ideološko podkovane in strogo disciplinirane vojske, je njegova zamisel in želja bila, da bi ta štab sestavljali vodilni častniki vseh bivših protikomunističnih oboroženih skupin pod italijansko okupacijo.

Tako sta se ppolk. Ernest Peterlin, poveljnik bivših vaških stražarjev, ki je politično veljal za eksponenta „Stražarjev“, in rez. ppolk. Mirko Bitenc, ki ga je „uradna“ SLS delegirala za protiutež ppolk. Peterlinu vključila takoj. Bivši ilegalni poveljnik mesta ppolk. Franc Krener se je še pomišljal in je vstopil v slovensko domobranstvo in s tem v njegov štab šele po 10. oktobru 1943. Ppolk. Milka Vizjaka, ki je bil pod italijansko okupacijo poveljnik „Narodne legije“ v Šiški in po prihodu iz italijanske internacije istočasno vedril na magistratu, je gen. Rupnik preko svojega naslednika na mestni občini dr. Jančigaja dal razrešiti in ga tako „prisilil“, kakor je Vizjak izjavil na procesu, v domobranski štab.

V nekaj dneh je delo po prezidentovih direktivah steklo.

Priznati je treba, da so v tistih dneh levji delež „garaških“ poslov opravljali pripadniki skupine „Straža“ kot npr. Leopold Klavž, dr. Franček Žebot, časnikar Lojze Ilija, ki je prevzel vodstvo domobranskega propagandnega odseka na tehnični srednji šoli, in drugi, katere je njihov eksponent, pa nedvomno najbolj iznajdljivi, delavni in sposobni ppolk. Peterlin znal postaviti na ključna mesta v štabu.

Prav tako ne smejo biti zamolčani pripadniki Ljotičevega jugoslovanskega gibanja „Zbor“ — Ljenko Urbančič, Miloš Abram, Gregor Kregar, Dušan

Dimnik, itd. —, ki v Ljubljani sicer nikdar niso razpolagali z množičnimi somišljeniki, pa so tiste dni svojo maloštevilnost več kot nadomestili s težaškimi posli pri propagandi, v nabornem odseku in drugje.

Naborni odsek pod vodstvom prezidentovega sina letalskega npor. Evgena Rupnika, na Ambroževem trgu 7, kjer so se v trumah javljali komaj dorasli mladeniči in zreli moške, je imel dela čez glavo.

Prostovoljci slovenske domobranske vojske so polnili provizorne vojašnice po šolah in drugje, kjer so bili razdeljeni v nove enote ter opremljeni in oboroženi, da so se lahko začeli takoj urit za vzvišeno nalogo domobrancev pod vodstvom izkušenih aktivnih in pa v borbi s komunisti prekaljenih in usposobljenih mladih častnikov bivših Vaških straž in legij.

Edino zvezo z Nemci sta predstajala **Hpt. Schuhmacher** in **Oblt. Hadrath**, ki sta bila oficirja rednih policijskih čet (vojske), ne pa oddelkov SS.

Vse to je od samega začetka, pa do konca oktobra 1943, ko je bil na Rösenerjevo zahtevo ustanovljen njegovemu štabu direktno podrejen novi „Organizacijski štab“ slovenskega domobranstva, plačevala iz svojih fondov pokrajinska uprava gen. Leona Rupnika.

Vzporedno s tem je takrat že trdno stala v Novem mestu skupina pod poveljstvom prezidentovega sina **stot. Vuka Rupnika**, ki je zaradi zemljepisnega položaja, predvsem pa zaradi sposobnosti in iz tega sledeče naravnost oboževane priljubljenosti njenega zameškega rešitelja postala **najmočnejši, pglavitni temelj**, na katerem je bila zgrajena nova vojska slovenskega domobranstva.

Že pred sredo oktobra 1943 je nova domobranska vojska dosegla tolikšno stopnjo organizacije in izurjenosti, da je na iniciativo prezidenta gen. Rupnika **očistila pretežni del pokrajine**, predvsem pa predel ob dolenski progi in do Kočevja, kjer je takoj začela organizirati domobranske postojanke.

Istočasno s prvimi koraki organizacijske dejavnosti slovenskega domobranstva je bil za koordinacijo dela med civilnim prebivalstvom v Ljubljani priklican v življenje poseben **Protikomunistični akcijski odbor** pod vodstvom nedvomno sposobnega inž. **Jožeta Sodje**. Sestavljali so ga predstavniki najrazličnejših živih sil prebivalstva, kot npr. **svét. Karel Škulj** na čelu dolenskih beguncev, župnik **Anton Merkun**, predsednik Kmečke zveze župan **Pevec**, zastopnik delavstva strok. tajnik **Maks Jan** itd., itd.

(Sledi)

(1) Prav gotovo je pri tem igralo posebno vlogo tudi proslulo povelje, ki ga je vodstvo VS izdalo dne **8. septembra 1943** in za katerega so Nemci sigurno vedeli; saj je polk. **Örtel** že **9. septembra 1943** gen. Rupniku govoril o „samomorilnih nastopih političnih hujskačev proti nemškim četam“.

(2) Slovinci! — Največje zgodovinske odločitve današnjega časa tudi našemu

malemu narodu nalagajo dolžnost, da se izkaže ter bori za svoj obstanek in za svojo bodočnost. — Toda ne na zunanjih evropskih frontah, temveč samo na tleh naše prelepe in nad vse ljubljene slovenske domovine moremo bojevati boj zoper boljševiške polljudi, ki naš dobri, delavni in prizadevni narod mučijo in skrunijo, mu ropajo imetje, ga pobijajo in ga s terorjem hočejo ponižati za topega robota brez duše in Boga samo v korist judovskega tirana sveta. Slovenci, nastopite torej za naš narod! Strite rdeče požigalce in roparje, kjerkoli jih dobite! Oprti na nemško vojno silo, ki smo sedaj pod njenim varstvom, in pod vodstvom slovenskih poveljnikov, ki so se že izkazali ali se hočejo izkazati v boju s komunističnimi partizani in roparji ter se hočejo žrtvovati samo zaradi naroda, boste po poveljih v materinem jeziku pokončali bandite v kratkem in gotovo. Potem boste pa — sami, disciplinirani in z nesebičnim izpolnjevanjem dolžnosti za našo majhno narodno skupnost — morali prevzeti varovanje vzpostavljenih rednih razmer, zaščito naših domačih in naše delavnosti s strogim vzdrževanjem reda in varnosti. Sleherni pošteno misleči in za blaginjo slovenskega naroda skrbni ter za boj sposobni Slovenec, star 18 do 35 let, se takoj priglasí v službo z orožjem za prostovoljca-domobranca v šoli na Prulah pri poveljstvu slovenske narodne brambe!

(3) Slovenci! — Vsled izdajstva italijanskega kralja in njegovega zahrbtnega maršala Badoglija je italijanska vojna sila prenehala obstojati. Po sramotni izdaji Badoglijeve klike je položaj nedvomno jasen: tudi naša ljubljena slovenska domovina najbi bila s pomočjo anglo-ameriške plutokracije izročena boljševizmu. Na področju naše drage domovine naj bi bila po izdajalcih in boljševiških izkoreninjencih izvojevana borba, ki naj bi pahnila naše pridno, delovno in pobožno ljudstvo v trpljenje, nasilstvo, lakoto, rop in umor brezbožnih in brezsrčnih robotnikov kakor nečastnih pomagačev v korist židovske svetovne tiranije. Da se to prepreči, je prišla k nam na povelje Führerja velikonemška vojna sila, ki nas bo ščitila. Nemški vojak in častnik se borita pogumno in hrabro. Hrabrost, čast in zvestoba so zanje sveti pojmi. Nečastnosti in strahopetnosti oni ne poznajo. S svojo močno borbeno silo je Nemčija edina trdnjava zoper boljševizem in kapitalizem. Za obstoj naše domovine vstopajmo v borbo zoper komunistične bandite in roparje. Predsednik pokrajinske uprave, divizijski general Leon Rupnik, je v svoji proklamaciji jasno naznačil naše cilje in začrtal naše dolžnosti. Pod vodstvom naših slovenskih poveljnikov, ki nam bodo poveljevali v našem materinskem jeziku, bomo uničili boljševiške morilce in požigalce v naši deželi, kjerkoli jih bomo zasegli. Nemška vojska in policija nas bosta pri tem v zvestem tovarštvu podpirala. Naša dolžnost je: vsak pošten, za borbo sposoben Slovenec od 18. do 35. leta starosti, naj se prostovoljno javi za zaščito svoje domovine, za vzdrževanje in ohranjanje reda in discipline ter za vzpostavitve razdejanih domov, v slovensko domobransko legijo. Slovenci! Javite se na Poveljstvu slovenskih domobrancev v mestni hiši, Ambrožev trg, št. 7 v Ljubljani; na deželi pa pri pristojnih občinskih uradih. — Poveljstvo slovenskih domobrancev.

ZAMEŠKO

(Ponatis iz št. 2 - IX. Vestnika)

Neznatno severovzhodno od Št. Jerneja leži na levem bregu Krke prijazen kraj Zameško in Mršča vas. Če pregledujemo našo bojno zgodovino, se nujno ustavimo pri markantnih mejnikih, kot so bili: Grčarice, Turjak, Kočevje, Zameško. To so brez dvoma bili kraji, kjer so se odigravale velike drame naše narodne zgodovine v letu 1943. Pri pregledovanju in analiziranju zgoraj omenjenih dram je nujno, da se vprašamo: „Zakaj? Kako je moglo priti do tega, kje leži krivica, kje so in kdo so krivci!“ Kakšne napake so bile storjene, in kaj bi se dalo napraviti, da bi se preprečilo ali vsaj omejilo mesarjenje uboga naroda. Vsi, ki smo te dogodke preživeli, bodisi kot žive priče, bodisi, da smo o njih slišali, smo najprej dolžni brez potvorbe iste analizirati in prikazati popolnoma objektivno brez vsakih olepšav in primesi; drugo, skušati najti razloge in eventualne krivce in tretje, storiti vse, da se napake ne ponavljajo in da se iz teh napak tudi nekaj naučimo.

Laška vojska je kapitulirala in se bratila s partizani javno. S pomočjo laškega orožja so začeli z načrtnim uničevanjem vsega, kar je bilo zavednega in kar se je njihovim rdečim barbarskim ciljem postavilo po robu. Neko čudno vzdušje je vladalo širom vse Slovenije. Nejasnost in negotovost je prišla do viška, marsikje pa tudi strah, kaj bodo prinesli bližnji dnevi.

Tako je bilo na splošno in še posebej tako v novomeškem okolju. Laški diviziji je tam poveljeval znani general Cerutti, ki je bil poznan in sploh imenovan „oče partizanov“. Prenekatero njegove mahinacije so bile znane, kako je tesno sodeloval s partizanskimi bandami in njih poveljstvom. Nikomur ni ostalo prikrito, kako jim je pošiljal orožje v okolico Straže, kako je sprejemal na sestanke partizanske višje funkcionarje, itd. Veliko bi se dalo o tem govoriti in jasno prikazati, kdo je bil kolaborator. Dejstvo je in ostane, da medtem, ko so se legionarji in vaški stražarji borili z najbolj primitivnim in zastarelim orožjem, so uničevalci naroda imeli najmodernejšo laško orožje, pa ne da bi ga zaplenili v borbah ali napadih na postojanke, imeli so ga, ker so imeli dogovore z Lahi, ki so jih opremljali z vsem potrebnim.

Koliko borb pa moramo najti ali našteti, v katerih bi rdeči napadali Lahe. Praktično nobenih, razen če omenimo v začetku male akcije obstreljevanja raznih posadk, čigar posledica so bile represalije (taborišča in talci).

V takem ozračju so se II. bataljon Legije in I. bataljon skupaj z enotami Vaških straž iz Mirne peči, Šmihela in Smolenje vasi skoncentrirali na periferiji samega Novega mesta. Novomeško predstavništvo je neprestano zasedalo in skušalo najti rešitev in odgovor na vprašanje: Kaj sedaj...?

Enega so se vsi zavedali: v tem trenutku je nujno, da je vojaško vodstvo enotno in poveljnik oseba, ki bo v stanju voditi to maso približno 1000 mož vojske pravilno in uspešno. Na srečo se je v tistih dneh mudil v Novem mestu Vuk Rupnik, poveljnik jurišnega bataljona. Njega je novomeško predstavništvo povabilo na razgovore in ga naprosilo, da prevzame komando nad zbirajočo se protikomunistično vojsko. Vuk je ponudbo sprejel in nalogo izvršil s popolnim uspehom. Zastopstvo iz Novega mesta je skupaj s poveljnikom odšlo na komando laške divizije z zahtevo, da predajo orožje protikomunistični vojski, ki je del redne jugoslovanske vojske. Do pravih pogajanj sploh prišlo ni, kajti ob tem času so na poveljstvu divizije že sedeli predstavniki OF in kolovodje njihovih band. Bebler in Kidrič sta z nasmeškom na ustih pila črno kavo z generalom Ceruttijem in cinično povpraševala, kdo so novodošli delegati.

Med tem časom je novomeška komunistična drhal že izvajala svojo mobilizacijo in se pripravljala za prevzem komande v mestu. Lahi so zahtevali od našega poveljstva, da mora ostati lojalno in ne napadati nikogar. Le pod tem pogojem se nikomur ne bo nič zgodilo. Če pa pade en sam strel, bodo protikomunistični vojaki razoroženi. Za izvršitev tega povelja je skrbela kompletna divizija Isonzo, ki je stražila protikomunistično vojsko zbrano v Gotni vasi. Vso noč od 9. do 10. septembra so se vršila pogajanja, kaj storiti. Pravega rezultata ni bilo in dne 10. septembra je protikomunistična vojska v bojnem maršu šla mimo Novega mesta proti Straži, kjer so jo Lahi nameravali izročiti partizanskim brigadam, ki so tam čakale v zasedi. Med tem maršom so se mimo kolon vozili v laških avtomobilih in v spremstvu laških oficirjev in oklopnih vozil partizanski kolovodje in glavni zastopniki OF in POŠa. Borcem so se ježili lasje ali na žalost niso mogli ničesar storiti. Neprevidno dejanje bi škodilo vsem.

Partizani so v strahu, da s protikomunistično vojsko ne bodo mogli zlepa opraviti, kajti poznani so jim bili ti borci, saj so pred njimi bili v stalnem begu, od Ceruttija zahtevali, da njegova divizija razoroži borce in neoborožene potem njim izroči. Poveljniki posameznih enot so naprosili poveljnika, da se odloči prebiti se iz obroča Lahov in udari proti Gorjancem. Po kratkem posvetu se je tudi tako zgodilo in kakor mravlje so se vsule enote protikomunistične vojske na levo v hrib in zapustile osuple Lahe, ki so bili tako presenečeni, da niso sploh reagirali.

Čim so se prebile iz laškega obroča, so se enote razdelile na šest grup. Vsaka od teh grup je dobila svojo smer gibanja; cilj je bil Št. Jernej in od tu Gorjanci ali pa, kakor bo dogovorjeno, čim pridejo grupe zopet skupaj. Vzdrževanje zveze med posameznimi grupami je bilo težavno zlasti še, ker so se nekatere grupe bile s partizanskimi enotami, ki so se pomikale proti glavnim komunikacijskim linijam in mobilizirale fante po vaseh. Postavljen je bil kontakt z obmejno stražo na Zameškem, kjer so se končno skoncentrirale tudi vse grupe pozno 11. septembra 1943. Cilj Št. Jernej je bil opuščen, kajti bil

je precej močno zaseden po partizanih, ki so imeli v svoji lasti laško artilerijo in oklopna vozila. Pripomniti je treba, da so Lahi imeli samo v Novem mestu 24 havbičnih baterij, da kraje kot so Št. Jernej sploh izpustimo; in vse to orožje so pustili nedotaknjeno. Protikomunistična vojska je morala torej najti prostor, da se spočije, da napravi taktičen načrt za protinapad in to je bil razlog za Zameško.

Partizanske bande in njih kolovodje so bili pijani zmage in prepričani, da bodo uničili vse sledove protikomunistične vojske. Toda tu so se uračunali. Dolenjski partizanski odred ojačen z Gradnikovo brigado in stotinami novih mobilizirancev iz Št. Jerneja, Škocjana in okolice, je 12. septembra 1943 pri odprtem dnevu v dopoldanskih urah začel z napadom na protikomunistično vojsko na počitku v Mršeči vasi. Juriš je sledil jurišu. Komisarji so naganjali vojake v civilnih oblekah prav do brega reke in vsak naval je bil zaman. Vsaka bojna vrsta je obležala na bojnem polju. Toda to napadajoče kolovje ni motilo, saj so imeli človeškega materiala na pretek in vedno znova so mobilizirali nove. Ti novomobiliziranci so bili porinjeni v prve vrste, zlasti še, če so bili iz protikomunističnih krajev in kottaki padali prvi. Novi in novi vali napadalcev so se valili, vse zaman, z zažigalno municijo so uspeli zažgati borno vas, kar ni bilo težko, saj so vse hiše bile krite s slamo. V boj so pripeljali tudi lahke tanke in oklopna vozila. Morala branilcev je bila odlična. Borci so v tem težkem trenutku, ko se je že zdelo, da so narodni prvaki izgubili vodilno nit in obupali, zagrabili usodo v svoje roke in se borili kot levi. Po večurnih napadih so prostovoljci prosili poveljujočega poveljnika, ki je uspešno vodil vso obrambo, da bi smeli iti v protinapad. Preveč je bilo prostovoljcev, kajti vsi so hoteli preko reke za partizani proti Št. Jerneju in dalje. Le s svojo energijo je poveljnik ubranil preširoki protinapad.

Partizanski poraz je bil strašen in prepričan sem, da ga ne bodo hoteli nikoli omenjati ali priznati. Ob cesti so ležali prevrnjeni avtomobili in oklopna vozila, nižje proti Št. Jerneju tanki. Mrtvih pa je bilo na bojnem polju na kupe. Vse široko polje je bilo posejano z mrtvimi in težko ranjenimi partizani. Zaplenjeno je bilo vsakovrstno orožje in bojna oprema v tolikem številu, kakor še nikoli preje, tako da so ga borci morali uničevati. Bojevitost je bila na najvišji točki in borci so zahtevali, da se partizane zasleduje in uničuje, kar pa je bilo prepovedano iz taktičnih razlogov. Nihče od navzočih ni vedel takrat za usodo Grčaric, ki so v tistih dneh že padle, niti za usodo Turjaka, ki se je v tistih dneh začejala. Upam si trditi, da bi ti borci, če bi jim bilo poznano, kaj se dogaja na Turjaku in Grčaricah storili vse, da jim pridejo na pomoč in nihče bi jim tega ne mogel ubraniti. Toda vesti so bile ravno nasprotno. Govorice so bile, kako odlično se drže in vodijo uspešne borbe okoli Ljubljane, itd.

Medtem, ko so naši borci žalostno končavali na Turjaku, so enote iz Zameškega že bile pregrupirane in v akcijah. Pod spretnim in hrabrim poveljnikom Vukom so vodili zasledovalne akcije vsepovsod, celo v okolici

Litije in končno zvezale Št. Jernej, Novo mesto in očistile tudi druge kraje partizanske „svobode“.

Da, Zameško s svojimi dobrimi prebivalci je občutilo v tistih dneh vso težo vojske na svojih domovih. Do tedaj je bilo temu kraju večali manj prizanešeno. Ubogi prebivalci so bili na cesti in po zaslugi osvoboditeljev morilske OF oropani svojih domov in vse svoje revščine, ki so jo imeli. Toda po zaslugi hrabrih borcev, jim je bilo ohranjeno življenje in mnogi so se priključili borbi proti uničevalcem naroda. Gotovo je, da je uspeh in obstanek novomeške protikomunistične vojske v tistih dneh pripisati v največji meri poveljniku Vuku, ki je s svojo železno roko in uspešno taktiko znal obdržati edinstvo in povezanost med borci. Prepričan sem, da bodo oni borci, ki so preživeli tiste dni v teh borbah, priznali in izrekli priznanje svojemu poveljniku, ki jih je uspešno vodil skozi viharje, v katerih so drugi prav zaradi needinosti tako strašno trpeli in padali. Nam pa bodi opomin tudi, da se v vojski s politiko in nergaštvom ne da priti nikamor. Razdvojevanje namesto združevanja je pot v gotov pogin in tega ne smemo nikoli pozabiti, saj imamo za oba primera tako žalostne spomine in priče.

SPOMINSKE PROSLAVE V DOMOVINI

V spomin pobitim domobrancem

SLOVENEČ, 28. junija 1993

Kočevski Rog — Glavni govornik na včerajšnji spominski slovesnosti v Kočevskem rogu je bil **dr. Branko Rozman**, domobranec, begunec, zdovski duhovnik in povrnjenec v Slovenijo. Najprej je govoril o vprašanju resnice glede dogodkov med revolucijo: „Kdor hoče vedeti, ta ve, da pri nas brez revolucije tudi kontrarevolucije ne ne bi bilo. Ob tuji okupaciji se je mrtvaški ples z vso silo razvnel zaradi povsem neodgovorne in usodne odločitve partijskega vrha, da izrabi narodovo nesrečo za izvedbo revolucije. Do nje je res prišlo in njeni zagovorniki so delali korenito, vse prej kot v rokavicah. S poti je moralo vse, kar ni bilo v skladu s stalinističnim videnjem.

Tekla je kri nedolžnih in najboljših Slovencev. Najbolj žalostno je, da to prelivanje krvi Sloveniji ni prineslo nobenih koristi. Nasprotno: bilo ji je v neizmerno škodo — z njo je bilo za pol stoletja zabetonirano partijsko enoumje. Nesmislu revolucije so se uprli mnogi Slovenci: Poštenjaki in veliki idealisti. Ti ljudje nimajo danes, 48 let po svoji nasilni smrti, pravice niti do dobrega imena. Za našo mlado demokracijo je to dokaj ubožno spričevalo.

Nam pa ob tem naša vest zastavlja vprašanje, ali smo kaj storili, da se ta krivica popravi.“

Dr. Branko Rozman je dejal, da v zadnjih treh letih v našem prostoru ni izzvenelo toliko lepih besed kot o narodni spravi: „Obenem pa se v tem času ni za kakšno stvar tako malo storilo kot ravno za spravo.“ Po mnenju dr. Rozmana naj bi najprej sedli za isto mizo zastopniki obeh medvojnih vojskujočih se taborov. Reševali naj bi naslednja vprašanja:

- nepristransko ugotoviti našo medvojno resnico ter v ta namen ustanoviti častno razsodišče,

- vsak naj prizna svojo krivdo,

- popravijo naj se storjene krivice, oba tabora pa se naj v pravicah izenačita,

- iz slovenskega prostora se naj odstrani vse, kar spominja na revolucijo,

- doseči je treba, da z oblasti sestopijo vsi, ki so pomagali vzdrževati povojni totalitarizem,

- vojnim in povojnim žrtvam naj se povrne dobro ime in se jih spoštljivo pokoplje.

Čas teče, upanje, da bo vse prinesla demokracija plahni, zato naj se vsega, kar je pogoj za narodno spravo, obe strani čim prej lotita.

Letos je prvič prišel v Kočevski Rog tudi eden izmed sedaj še legendarnih rešencev iz roških brezov France Dejak (Francetu Kozini je prihod onemogočilo zdravje, Milanu Zajcu pa komunizem, ki še vedno vlada v Sloveniji) je zelo ganljivo povedal, da je vesel in hkrati žalosten, da lahko končno stoji na kraju, kjer se je pred 48 leti dogajalo nekaj, kar se ne bi smelo, da so mesec dni po koncu vojne brez vsake sodbe zmetali v jame na tisoče mladih življenj. Ta zločin je tako hud, da ga je težko odpustiti, še toliko težje pa pozabiti.

„Tudi jaz sem bil žrtev,“ je nadaljeval Dejak, „bil sem v jami sami, zato vem, kako smo izmučeni in ponižani padali vanjo. Samo nekaterim od tisočev je bilo dano, da smo se rešili. Zakaj — o tem se sprašujemo še danes. Bog je hotel priče! Da povemo, kaj se je delalo v tistih za nas tako strašnih in težkih dneh. Vse tiste, ki so za to odgovorni, sprašujem: Zakaj nas niste kar pobili, zakaj ste nas še mučili in poniževali? Pred smrtjo nam niste dali niti požirka vode, slekli ste nas do golega in mnoge še žive zmetali v brezna. Ali se niste nad nami maščevali in izživljali do skrajnih meja?

Zato sem danes tu in govorim. Ne, da se maščujem, temveč, ker sem dolžan, da povem, kako je leta 1945 umirala domobranska vojska.

Tudi mi preživeli lahko rečemo: Bog naj sodi. In sodil bo, ker ta zločin, storjen na tako zverinski način, mora biti obsojen, in vsi, ki so sodelovali, morajo zanj odgovarjati.“

Dejak se je še posebej spomnil mater domobrancev: „Koliko ste pretrpele, ko ste izvedele za smrt svojih sinov, enega, dveh, treh in več, pa niste smele za njimi javno žalovati. Trpele ste tiho in molile. Spominjam se svoje matere. Kako je bila vesela, ko sem ranjen, pretepen, žejen in nag po dvodnevnem

tavanju našel domov, kjer me je sprejela, zdravila ter tolažila in bodrila.“

Na koncu je Dejak opozoril, da se je komunizem sicer zrušil in govoril o odpuščanju in spravi, še vedno pa se izogibamo imena domobranci. „Kaj ni bilo dovolj, da smo bili pozabljeni in osovraženi pol stoletja? Če smo res v demokraciji, potem jih sprejmimo takšne, kot so bili, saj so za domovino žrtvovali vse!“

Hči domobranca Ivana Korošca, ki je ušel gotovi smrti iz teharskega taborišča, Pavlinka Kocmur-Korošec je dejala, da se ji vedno znova, ko stopi v roško zeleno katedralo, skrči srce. „Davna vizija poeta Simčiča se je uresničila: »in vendar nekoč bo...« In uresničujejo se sanje nas vseh: »lučka ob lučki... prižgal jih bo tvoj sin, ali tvojega vnuka vnuk...« Kralj Matjaž slovenske pravice se prebuja iz polstoletnega spanja in sirote domovine se lahko vračamo na tvoja tla, Slovenija. Vsi — tvoji otroci od tu in mi preko morja — smo se združili ob teh breznih strtih kosti, da se preprosto zjokamo v bolečini ponosa, da jim prižgemo svečke.“

Ob „morju“ svečk in Dejakovem vencu tik ob breznu, na katerem je pisalo Pomorjenim soborcem v pozdrav in slovo, so bili tudi venci Franceta Kozine, Milana Zajca, Vinka Levstika ter Zveze društev Tabor in Slovensko-ameriškega sveta.

IVO ŽAJDELA

V spomin žrtvam revolucije

SLOVENEC, junija 1993

Hinje — V nedeljo, 20. junija, so bile v štirih slovenskih krajih postavljene spominske plošče z imeni ubitih med komunistično revolucijo. Po Ambrusu (18. oktobra lani) in Žvirčah (9. maja letos) so spomenik to nedeljo postavili tudi številnim žrtvam iz Hinj. Gre za vas v Suhi krajini. Ta je med komunistično revolucijo pretrpela največje gorje. Več vasi, med njimi tudi Žvirče in Hinje, so partizani med vojno požgali, tisto, česar ni uničil ogenj, pa razstrelili (partizanski vodja, ki je uničil Hinje, še danes živi). Prebivalce Hinj so 11. januarja 1945 kruto poslali skozi visok sneg v izgnanstvo. Bilo je nekaj mesecev pred koncem vojne. Hinjčani so dobili zavetje najprej v okoliških vaseh, kjer jih je nekaj od vsega hudega takoj umrlo, vendar so jih partizani nagnali tudi od tam. Končno so jih sprejeli v dobrepoljski dolini, predvsem v Kopolju.

Partizanske strahote so se začele že junija 1942, ko so ugrabili hinjskega kaplana Henrika Novaka in učiteljico Darinko Čebulj. Po strahovitem mučenju so ju ubili v oklici Poloma. Za njun grob se še danes ne ve.

Na spomeniku v Hinjah je zapisanih 118 imen. Od tega je bilo kar 96 žtev pobitih po vojni (Kočevski Rog, Teharje), 6 civilistov pa so po vojni pobrali

doma ter jih ubili. Izstopa majhna vasica Veliko Lipje s 17 žrtvami, v Prevolah je bilo 17 žrtev, v Lopati 15, v Visejcu 16, v Hinjah 14...

V imenu Nove slovenske zaveze je govoril Pavel Kogej: „Pokopati mrtve je ena osnovnih občečloveških zahtev, za nas kristjane pa še posebej. In vendar smo temu cvetu slovenskega naroda grob skoraj 50 let odrekli. Najprej je komunistična oblast o množičnem poboju domobrancev in drugih protikomunistov molčala. In ne samo to. Molk je zapovedala. Ko molk ni bil več mogoč, so iskali vsa mogoča opravičila. Predvsem pa stigmatična poimenovanja: izdajalci slovenskega naroda, kolaboracionisti, kvizlingi, zavezniki fašistov, nacistov ipd. Čeprav so se morilci dolga leta kitili z revolucijo, jo zadnje čase zanikajo. Šlo je za narodnoosvobodilni boj. In kdor v njem ni sodeloval, je izdajalec. Vaške straže naj bi nastale kar iz golega veselja do sodelovanja z okupatorjem. Cele vasi in cele pokrajine naj bi bile izdajalske, protinarodne, fašistične. Iz zgodovine bi radi črtali revolucionarno leto 1942, ko je OF pokazala svojo pravo barvo, in ko je partija načrtno likvidirala na stotine Slovencev.“

Ne sramujte se svojih mučeniško pomorjenih očetov, bratov in bratrancev, stricev in drugih sorodnikov. Bili so čudoviti ljudje, cvet slovenskega naroda, zavedni Slovenci in dobri kristjani. Jezus pravi v evangeliju: Ne bojte se ljudi. Nič ni namreč skritega, kar bi se ne razodelo, in tajnega, kar bi se ne izvedelo. Kar vam pravim v temi, povejte v belem dnevu, in kar slišite na uho, oznanite na strehah.“

Spominsko ploščo so postavili tudi krajanji Podbočja (Sv. Križ) ob Krki. Na njej je 67 imen (17 pobitih med vojno, 50 po vojni). Spominski govor sta imela krški župan Danilo Sitar in dr. Velikonja (NSZ). Dr. Velikonja je poudaril, da je postavljanje teh spominskih plošč dejanje pravičnosti: pokopati mrtve, napisati resnico ter s tem povrniti mrtvim čast in popraviti krivico.

Od nedelje naprej nosi kapelica, ki je bila postavljena žrtvam prve svetovne vojne v Rovtarskih Žibršah, tudi imena padlih vaščanov v drugi svetovni vojni. Gre za 55 ljudi (8 medvojnih in kar 47 povojnih žrtev). Kratka nagovora sta imela Stane Štrbenk (Nova slovenska zaveza) ter logaški župan.

Na Rakeku so spominsko ploščo pritrdili na cerkev. Na njej so imena 24 žrtev (4 medvojne in 20 povojnih). Mašo in spominski pokop je opravil zlatomašnik Vojko Seljak, župnik iz Javorij nad Škofjo Loko. Dr. Tine Velikonja je ob tej priložnosti poudaril, da smo Slovenci lahko ponosni na svojo vojaško zgodovino. V soboto smo praznovali 400. obletnico zmage nad Turki pri Sisku.

Na Rakeku je bil v zadnjem letu druge svetovne vojne nastanjen znani Rupnikov domobranski bataljon. Obvladoval je pol Notranjske, vozil pa se je v akcije tudi na Dolenjsko in Primorje. Nazadnje pa smo dosegli vojaško zmago pred dvema letoma.

I. Ž.

SPOMINSKE PROSLAVE NA AMERIŠKI CELINI

Spominski praznik mrtvim v Milwaukeeju

SKD Triglav se spominja in prireja žalne slovesnosti na ameriški „Spominski dan“ že od ustanovitve društva leta 1950. Tako je bilo tudi letos, v ponedeljek, 31. maja. Ob 11. uri dopoldne je društveni duhovni vodja rev. dr. Jože Golé z lepo pridigo daroval sv. mašo, somaševal pa je dr. Vendelin Špendov OFM iz Lemonta. Berilo je bral član Franc Menčak, pri maši je pel pevski zbor nabožne pesmi pod vodstvom članice Mare Kolmanove. Ker je bilo slabo vreme, se je svečanost vršila v društvenem domu, zasedenem do zadnjega sedeža.

Takoj po maši je pozdravil vse navzoče društveni predsednik Jože Kunovar, ki je nato dal besedo govorniku Lojzetu Galiču. Ta je v kratkem nagovoru omenil, da je bil oltar v kapelici sv. Cirila in Metoda posvečen vsem članom društva Triglav ter padlim antikomunističnim borcem Vetrinja, Grčarič, Teharij in Turjaka.

Sledila so imena pokojnih članov in članic SKD Triglava: Antonija in ata Rok Kunovar, Marjan Zovič, Herta in Ernest Majhenič, Ludvik Vesel, Lojze Jaklič, Marija Kunovar, p. Claude Okorn, p. Štefan Savinjšek, Anton Strmšek, Tone Prah, bivši predsednik in dopisnik Ameriške domovine Franc Rozina, sodnik Janez Levičar, primorski rojak Dimitrij Kralj. Sledili so župnik p. Tadej Trpin, Martin Majhenič, vneti sokolski delavec inž. Dušan Svetlič, Marica Rozina, in zadnji, društveni član in predsednik Tabora, stotnik Ludvik Kolman, ki je še en mesec pred smrtjo napisla okrožnico članom Tabora, v kateri je poudaril, naj člani nikdar ne prenehajo delati za Boga, narod in domovino.

Ne smemo prezreti naše društvene prijateljke in somišljenike, ki so prišli z nami, živeli z nami, in jih je Bog v teh letih poklical k sebi: višjega mornariškega častnika inž. Petra Rozmana, znanstvenika in literarnega kritika dr. Rajka Ložarja, učiteljico Lojzko Verbičevno, starega očeta Franca Mejača, očeta Janeza Jakliča, rojakinjo Ano Meršnikovo, dolenske rojake Lojzeta Gorenca, Vinka Costa, Janeza Bohteta, Stanka Gorenca ter rojaka Jožeta Piškurja.

Naj vsi počivajo v miru in lahka naj jim bo ameriška gruda. Vsem lep slovenski triglavski pozdrav!

Dr. Stanko Kociper govori

Nato je predsednik milwauškega Tabora Franjo Mejač predstavil gosta in

govornika iz Argentine dr. Stanka Kocipra, ki je bil toplo in prijateljsko sprejet. V svojem obširnem govoru je orisal 50-letno zgodovino domobranstva, antikomunistične borbe in strahotne druge svetovne vojne. Prejel je vroč aplavz.

Po sporedu v Triglavskem parku je bilo na razpolago kosilo. Pripravile so ga pridne članice z Marijo Kunovar na čelu. Po kosilu je bilo lepo družabno srečanje.

Naj dodam, da je članstvo in tudi prijatelji milwauškega Tabora v sredo, 2. junija, priredilo slavnostno kosilo na čast dr. Kocipru. Po kosilu je bil razgovor, dr. Kociper je pa odgovoril na številna vprašanja. Končno je v dvorani zadonela lepa slovenska pesem. Za vse to gre zahvala predsedniku Triglava Jožetu Kunovarju, predsedniku milwauškega Tabora Franju Mejaču, gostiteljici Mari Kolmanovi in, seveda, dr. Kocipru. Bog vas živi!

Spominska svečanost ob 50-letnici

AMERIŠKA DOMOVINA, junij 3, 1993

Cleveland, Ohio — Vsako leto obhajamo spomin na pobite protikomunistične borce. Letos teče že 48-letno.

Spominjamo se vedno še posebej naših slovenskih domobrancev, poklanih v Kočevskem Rogu in Teharjih. Del nas so bili in del nas ostanejo. Borili so se za isto slovensko svobodo in za isto neomadeževano slovensko zastavo, kot smo se borili mi: vedeli so o svoji borbi isto, kot vemo danes mi.

Naše spominske svečanosti pa doslej niso imele svojega pomena samo v počastitvi spomina. Bile so tudi pričevanja in klic slovenskemu Kajnu: Kje so naši bratje? Prvih 40 let smo morali poudarjati, da so se te morije v resnici izvršile. Uradna domovina jih je tajila, obiske množičnih grobišč pa prepovedala in preganjala. Razna mednarodna društva za obrambo človekovih pravic se zanje sploh niso menila. Vsa ta tajinstvenost, vsa ta hinavščina je bila pokrita z lažno ofarsko in partizansko propagando o njihovi borbi proti fašizmu, o njihovem uporju proti nacizmu. Kot da bi zaradi tega partizani morali zahrbtno moriti zavedne Slovence.

Potreben je bil svetovni propad komunizma, da so se razmere v Sloveniji vsaj malo premaknile.

Sedaj je vsaj za malenkost drugače. Sedaj uradna Slovenija te pokole vsaj priznava. teror pozabe je v Sloveniji moral odnehati. Pokolov ni več mogoče tajiti. Že nekaj let se obhajajo spominske svečanosti tudi v Kočevskem Rogu in Teharjah, po načinu bivših komunističnih vodilnih krogov. Tudi bivši begunci se jih smejo udeleževati. Toda partizani ne priznajo, kdo je pobil domobrance.

Toda to so samo žalne, pogrebne svečanosti. Uradna domovina jih v svojo korist dovoljuje, dovoljuje, da somišljeniki in sorodniki domobrancev pomolijo

na njihovih grobovih, obenem pa želi, da bi tudi domobransko ime obležalo tam doli v breznu, med „starimi kostmi“. To zato, da ne bi domobransko ime še naprej bodljalo v oči, da ne bi trkalo na slovensko uradno vest in še naprej spraševalo slovenskega Kajna. Stara partizanska prevara.

Sedaj vemo, kje so naši padli borci, ne vemo pa še, kje so njihovi stoteri ali celo tisočeri morilci. Kje so tisti, ki so streljali domobranske ranjence ob Brezarjevem breznu, kje so tisti, ki so pobili nemške vojne ujetnike, ki so potem praznili Brezarjevo brezno, in so bili postreljeni, da se stvar ne bi nikoli zvedela? Množični zločini se niso izvršili sami od sebe.

Kot domobranci imamo tudi dolžnost, da vprašujemo: Kje so trupla domobranskih častnikov, podpolkovnika Peterlina, majorja Križa in Ilovarja, ki so se uprli nacizmu pa so jih morilci iz nacističenga taborišča v Dachauu s pretvezo pripeljali v Ljubljano in jih tam obsodili na smrt? Zakaj njihova obsodba še ni bila razveljavljena?

To je samo eno tako vprašanje, takih vprašanj slovenskemu Kajnu pa imamo na stotine. Za nas je pa najbolj pomembno vprašanje: Kje je truplo našega zaupnika in našega voditelja, generala Leona Rupnika? On je bil bil na vrhu edini, ki nas je razumel in se za nas žrtvoval. Razumel je slovensko stisko pred partizani in se izpostavljal za nas pred nacisti. Njegova obsodba je bila tudi obsodba nas vseh. V njem smo videli, da opravlja to, kar smo mi želeli in hoteli za obrambo slovenskih življenj. Ne bomo odnehali prej, dokler ne bo preklicana njegova obsodba, dokler tudi on ne bo dobil spomenika v Sloveniji. Partizani in nova slovenska vlada priznavajo zločin, nočejo pa priznati, da so Titovi slovenski partizani pobili slovenske domobrance brez vsakega sodnega postopka.

V Berlinu, na Wittenbergplatzu, stoji črna tabla z napisom: „Kraji groze, ki jih nikoli ne smemo pozabiti“. Pod tem stavkom sledijo imena 10 nacističnih uničevalnih taborišč. Take table o partizanskih moriščih v vsej Sloveniji ni, samo na našem Orlovem vrhu, na Slovenski pristavi v Ohlu, to je zunaj Slovenije, jo imamo.

Nemška država obsoja in preganja nacistične vojne zločine. Majhna Slovenija pa daje potuho partizanskim morilcem in se boji domobranskega imena.

Po padcu nacizma so si Nemci zopet pridobili nazaj svoj narodni ponos. Slovenski domobranci pa slovenskega ponosa nikoli nismo izgubili. Slovenija si ga mora na novo pridobiti, če želi obstati na „sončni strani Alp“. Toda, s potuho množičnim morilcem, tega ponosa ne bo dosegla.

Vse to in še več nam bo prihajalo na misel na domobranski proslavi na Slovenski pristavi v dneh 19. in 20. junija, ob petdesetletnici pokola branilcev Turjaka in Grčaric in ob petdesetletnici ustanovitve slovenskega domobranstva.

„Bog, Narod, Domovina“!

Tabor ZDSPB

Solzno oko...

AMERIŠKA DOMOVINA, julij 1., 1993

Cleveland, Ohio — Sedel sem pri Spominski kapelici na Slovenski pristani, ob razsvetljavi raznobarvnih žarometov. Prasketajoči ogorki ob kresu so me uspavali. Mislil sem na moj rojstni kraj Dragomer in na cerkvico Sv. Lovrenca na Griču. Še prav dobro se spominjam mame, ko me je vodila po strmi poti do te cerkvice.

Prav do Krima je uhajalo oko, katerega vrh je bil še zavit v pajčolan jutranje megle. Proti poldnevu se je meglica izognila soncu, ki je prihajalo na svod v vsej lepoti do življenja.

O, mati! Dolgo je že od tega, ko sem se poslavljaj brez poljuba, stiska roke v upanju, da se zopet kmalu vidiva. Še vedno vidim Tvoje oči, katere sta ljubezen in žalost napolnili s solzami. Pa ni bilo več tega snidenja. V spominu vidim le Tvoje rosne oči, polne ljubezni. Odšel sem in našel dom v temnih gozdovih, katere nikdar sonce ne osvetli. Tam je moj dom, kjer z mnogimi čakam vstajenja, v hrepenenju po Tvojem poljubu.

Sonce svobode je posijalo v temne gozdove; megla, pajčolan nesresnice in trpljenja zgineva svetlobi resnice naproti. Zginila bo bojazen in trepet, zmagala bo resnica, ko bo zadonela pesem svobode in priznanja. Takrat ne bo več solza v Tvojih očeh... V snu bom prišel k Tebi in te poljubil.

Zdramil sem se, tema je vladadala okrog. Srce mi je močno utripalo... Mati, sedaj prihajam...

Tem potom se vsem zahvaljujemo, ki ste nas obiskali sobotni večer in nedeljo, Hvala č. g. Francetu Kosmu in č. g. Jožetu Mejaču za prisrčne bodrilne besede, mašno darovanje in somaševanje. Hvala vsem, ki ste prišli v narodnih nošah in oživel pestrost tega dneva, pevcem pod vodstvom g. Rudija Kneza, in prav vsem, ki ste se v tako velikem številu udeležili avtomobilske povorke. V veliko čast si štejejo in se zahvaljujemo prišlecem iz Kanade, Wilwaukeeeja, Columbusa in bližnjih krajev velikega Clevelanda.

Hvala Torontskemu odboru za pripravljen sobotni večer z recitacijo g. Luka Jamnika in govorom g. Staneta Pleška, s toplo molitvijo. Posebna zahvala pisatelju dr. Stanko Kocipru za govor po mašnem obredu. Hvaležni smo za obvestila in vabljenje v Ameriški domovini in na radiooddaji „Pesmi in melodije iz lepe Slovenije“. In, končno, vsem, ki ste tako lepo okinčali Spominsko kapelico z zastavami in cvetjem.

Hvaležni smo tudi vsem, ki se niste udeležili, pa smo prepričani, da ste bili v duhu in misli z nami. Saj je to bil naš dan, dan naših padlih za geslo „Bog, Narod Domovina“.

Za Tabor DSPB,
S. V.

Cleveland

Kot vsako leto, smo se tudi letos zbrali na Orlovem vrhu v spomin tistih črnih junijskih dni, ko je bil cvet našega naroda izdan in pobit od komunističnih rabljev.

Letošnja spominska proslava je še bolj važna, saj obhajamo 50-letnico pokola na Grčaricah in Turjaku in s tem 50-letnico ustanovitve domobranstva.

Že na predvečer, 19. junija, smo se zbrali v lepem številu na okrašenem Orlovem vrhu za žalno komemoracijo, ki so jo pripravili člani Tabora iz Toronta. **G. Luka Jamnik** je recitiral več lepih verzov v spomin dragim mrtvim, nato pa je **g. Stane Pleško** priklical v spomin pretekle in sedanje dogodke v Sloveniji; naj se ne varamo z novicami, da je tam vse lepo. Vsi vemo, da imajo oblast še vedno isti vladarji, ki so vladali 45 let — le novo obleko so si nadeli.

Po govoru smo zmolili rožni venec in ob zvoku domobrantskih pesmi pokramljali s svojimi prijatelji ob kresu še pozno v noč.

V nedeljo smo občudovali dolgo vrsto avtomobilov s slovenskimi zastavicami, ki so prihajali kot za procesijo. Orlov vrh je bil kmalu poln ljudi, na katerih obrazih se je brala ljubezen, ki nas vsako leto pripelje na ta kraj, da se s sv. mašo in molitvijo spomnimo vseh naših žrtev, pobitih za **Boga - Narod - Domovino!**

Nato je prikoralaka vrsta preživelih domobrancev z zastavami, — na čelu **g. Florijan Slak, dr. Stanko Kociper** in **g. Franjo Mejač** — ki so položili venec pred ploščo z imeni morišč. Za njimi je prišlo lepo število narodnih noš, ki dajo tej proslavi vedno posebno slovesen izraz. Šopki nageljnov so krasili sliki škofa **Gregorija Rožmana** in **gen. Rupnika** in tudi kip domobranca, ki stoji tam v naravni velikosti.

Pred začetkom sv. maše je predsednik clevelandskega Tabora **g. Milan Zajec** pozdravil oba gospoda duhovnika, vse goste iz Kanade, Milwaukeea, Argentine in Slovenije in družino pokojnega **Ludvika Kolmana**, pa seveda vse Slovence iz Clevelanda in okolice in še prav posebno **g. Kneza** s pevci.

Sv. mašo sta darovala č. **g. Kosem**, ki že leta prihaja med nas na ta dan, in č. **g. Jože Mejač**, ki je tu na obisku iz Santo Dominga. **G. Mejač** se je v prekrasnem govoru spomnil bivših pobitih domobrancev in tudi pokojnega predsednika Tabora **Ludvika Kolmana**. Vzpodbujal nas je, da vztrajamo v boju proti komunizmu, dokler naša lepa Slovenija res ne postane popolnoma svobodna.

G. Vrhovec je v prošnjah molil za vse Slovence — tukaj in doma — za domovino, za generala **Rupnika**, dr. **Valentina Meršola**, **Ireno-Ivanko Primožič**, **Ludvika Kolmana** in za vse tukaj umrle in še za pobite domobrance.

Po maši je imel slavnostni govor naš dragi rojak iz Argentine, naš veliki Slovenec, ki je že v času italijanske internacije dobil **Prešernovo nagrado** za

svoje literarno delo — pisatelj dr. Stanko Kociper. V svojem govoru nam je z zgodovinskimi dokazi pokazal vso težko pot slovenskega naroda v času nemške in italijanske okupacije, ponesrečene poizkuse naših političnih voditeljev, težko pot generala Rupnika, ustanovitev domobranstva, naš beg in končno pot v tujino.

G. dr. Kocipru se za njegovo izčrpno zgodovinsko poročilo iskreno zahvaljujemo. Da so ljudje res z zanimanjem poslušali, sklepamo iz tišine, ki je vladala med govorom, in od velikega aplavza, ko je končal.

Ob koncu smo zapeli še „Oče, mati...“ Razšli smo se z željo, da se prihodnje leto spet srečamo na Orlovem vrhu. Po kosilu pa se je vsa pristava razživila v srečanju prijateljev in znancev.

Bog - Narod - Domovina!

Mara Kolman

Marjan Loboda

Bog, narod in domovina — vrednote naših junakov

Na domobranski proslavi v Slomškovem domu (Ramos Mejía) je 27. junija 1993 govoril g. Marjan Loboda. Iz tega govora prinašamo samo nekatere misli, ker nam je nemogoče objaviti celotno besedilo.
Op. ured.

Prav letos poteka 50 let od ustanovitve te prve slovenske vojske, ki je zrasla iz mučeniške krvi vaških stražarjev in legionarjev, ki so se več kot leto dni prej uprli boljševiškem terorju, ki ga je nad našim ljudstvom takrat izvajala Komunistična stranka Slovenije in njeni sopotniki pod krinko OF in NOB.

Očitati izdajstvo in kolaboracionizem tej slovenski vojski, ki je branila samo svoje domove in svoje ljudi, ki ni prestopila slovenske meje in ki se ni nikdar borila za nobene druge interese kot samo za slovenske, je namerna in zlobna laž.

„Pest je klena, srce je vroče, narod naš umreti noče,“ so peli naši domobranci in s tem verzom kratko in jedrnato povedali, zakaj so nastali in kaj so hoteli.

Doživeli smo sramoto pred vsem svobodnim svetom, da je bil za prvega predsednika samostojne slovenske države izvoljen bivši glavni tajnik KPS, za predsednika slovenskega parlamenta pa bivši član zloglasne, z nešetimi zločini obremenjene komunistične tajne policije OZNE. Prav zadnji čas smo

doživeli, da je bivši tajnik KPS dobil visoko cerkveno odlikovanje, (Kučan je debelo pogledal, Pij XII. pa tudi... - **op. ur. Tabora**) medtem ko je še vedno pravno veljavna komunistična obsodba našega velikega škofa-begunca dr. Gregorija Rožmana na 18 let ječe zavoljo izdajstva naroda in zemski ostanki po montiranem procesu obsojenega in ubitega generala Rupnika počivajo neznanu kje.

Za več kot 12.000 brez sodbe in po nedolžnem pobitih najboljših Slovencev, med in po revoluciji še nihče ni bil klican pred sodišče in še manj obsojen. Slovenska mesta in vasi so polna spomenikov, imen in raznih obeležij na čast poklicnim revolucionarjem, ki so v imenu najvišjega krvnika vseh časov, nesrečnega Stalina, sprožili v najtežjem obdobju naše zgodovine bratomorno revolucijo. Istočasno pa se dopuščajo krivične in žaljive izjave o generalu Rupniku, o škofu Rožmanu in tolikih drugih zavednih in za slovenski narod zaslužnih ljudi, ki so padli v boju proti komunizmu.

Današnja slovenska družba je hudo bolna, ker si še ne upa pogledati resnici v oči.

Ni mogoče graditi svobodne in demokratične Slovenije na potvorjeni zgodovini, na juridični nemoralnosti, ko so najstarejši zločini ostali neraziskani in nekaznovani, kakor tudi ne z istimi ljudmi ali njihovimi nasledniki, ki so nad naš narod priklicali največjo nesrečo, kar je po besedah preroškega škofa dr. Rožmana bil komunizem. Tu ne gre za gospodarsko ali politično napako, tu gre za človeška življenja, tu gre za prelito kri in tega ne moremo in ne smemo prekriti s plaščem pozabe ali brezbriznosti.

Ne dajmo se zapeljati po neki naivni predstavi, da kar je bilo, je bilo, in vse se bo samo uredilo. To je politika tistih, ki imajo maslo na glavi.

Naši ponosni, v boju nikdar premagani slovenski domobranci so si samostojno in svobodno Slovenijo drugače predstavljali, kot jo mi danes vidimo.

Njihova Slovenija je bila kakor prva pesem mladih, sončnih dni, kres, ki sega do neba. Slovenija, v kateri naj bi vladala svoboda, pravica in ljubezen.

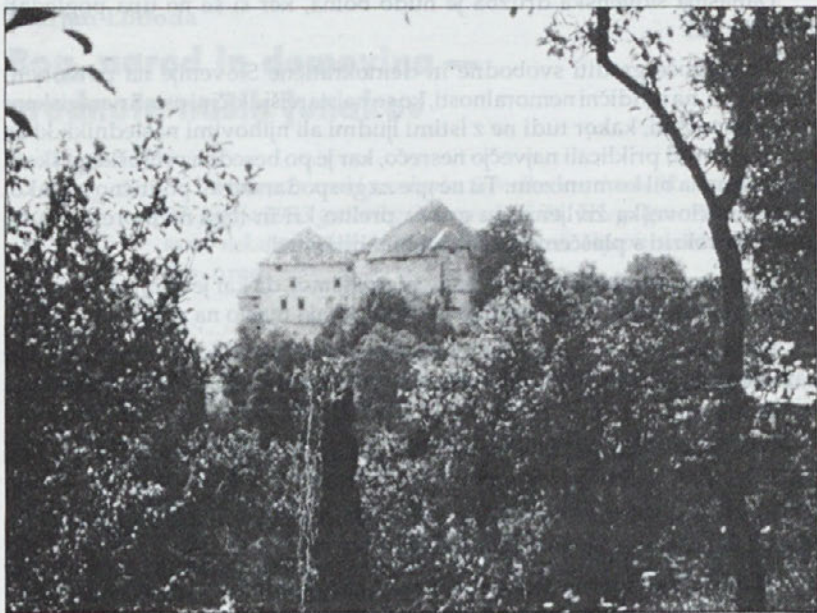
Ponosni smo lahko na naše slovenske domobrance. Borili so se pod čisto slovensko zastavo, ne pod peterokrako rdečo zvezdo.

Živeli in umirali so v veri in ljubezni do Boga, naroda in domovine, ne pa kot zapiti in nevrotični samomorilci. Njihova Slovenija je imela za vrednote Boga, narod, domovino. Delati in živeti za to, da bodo te vrednote končno res zavlada v slovenskem narodu, bo najlepši spomenik našim domobrancem, za nas, njihove potomce, pa prijetna zavest o izpolnjeni dolžnosti do njih, do našega naroda in do nas samih.

Slava padlim domobrancem!

Ob 50-letnici spomina na slovenski Alkazar - Turjak!

Ne morem iti mimo tega spomina, da mu ne bi tudi jaz posvetil nekaj besed, kajti s tem se je začelo prvo masovno uničevanje slovenskega življa, ki ni hotel slediti komunistični revoluciji. Živo se spomnim komunističnega fanatika Kardelja in ostalih revolucionarjev, ki so kričali pred gorečim gradom: „Vežite jih in poberite jim vse, saj ne bodo več rabili.“ In res, zgodilo se je ravno tako, kakor so govorili. Pred menoj je stal velikolaški zdravnik dr. Ludvik Kožuh, Beno Rožanc in drugi. Dr. Kožuh je hotel pojasniti Kardelju, da je njegova prisotnost v gradu prvenstveno zaradi njegovega poklica in mu je Kardelj zagotovil: „Moja častna beseda, da se ti ne bo nič žalega zgodilo.“



Nekaj časa za tem je dr. Kožuh ležal mrtev z ostalimi žrtvami turjaške posadke (64 po število) za železniško postajo Velike Lašče. Ko sem zvedel, kaj se je zgodilo s temi nesrečniki na častno Kardeljevo besedo in za surovo obnašanje komunistov, je v meni ugasnilo upanje po kakšnem sporazumu ali spravi, da bi skupno branili svojo zemljo. Kako naivno je bilo moje upanje, moja želja in hotenje. Prevaran sem bil. A me ni prevarala rodna zemlja,

plemenitost ljudi, temveč mračna, nepoznana ideja komunizma me je prevarala.

Še danes po 50 letih te tragične epizode se mi prikraejo solze v oči, ko se spomnim prijateljev in kolegov, kako hrabro so se borili in umirali. Kje ste moji prijatelji Tone, Jože, France, Janez, Ludve, Roman, ki ste stali na obzidju gradu in branili pravice in čast svojih očetov. Dali ste svoja mlada življenja, da bi slovenski narod zopet svobodno živel. Oni pa, ki so krivi vaše smrti, naj se na kosteh v Jelendolu, Mozlju, Grčaricah, kraških jamah in gozdovih spomnijo svojih zablod. Zaživeli so vaši duhovi in prosijo slovenski narod, da si kaj takega nikdar več ne dovoli na svoji zemlji. Kako kruto je oskrunila našo domovino prevatna ideja, ki je z eksponenti domačih fanatikov spremenila našo zemljo v brezmejno grobišče. Poklonimo se ob tem spominu žrtvam tistih, ki so dali svoja življenja in prosimo Stvarnika, da bi bili za vedno odvrnjeni od tragedije, ki nas je oropala generacijo mladih življenj.

Preživeli branilec Turjaka

Ludvik Perko

IZ ČASOPISOV

Kot da bi padla slana

„SLOVENEČ“ - 3. julija 1993

IVAN KOROŠEC je bil spomladi leta 1942 član prve protikomunistične ilegale, ki je šla oborožena „na teren“. Kasneje je bil kot domobranec v (po vojni zloglasni) postojanki na Sv. Urhu ter borec Rupnikovega bataljona. Junija 1945 mu je uspelo uiti iz teharskega taborišča. Živi v Argentini, kjer je zelo dejaven med zdomci. Napisal je knjigo Sv. Urh, druga plat zvona, zdaj pa je pripravil knjigo o Štajerskem bataljonu.

Kako živijo naši zdomci v Argentini? Kaj pričakujete od domovine?

Slovinci še vedno živimo v upanju, da bo prišla popolna svoboda, demokracija, pravna država in da se bodo, kolikor je pač mogoče, poravnale krivice in bomo tudi izseljenci polnopravni državljani. Zdaj imamo pogosto občutek, kakor da smo pomiloščeni kaznjenci. Pravne države v Sloveniji še vedno ni, kajti ko si prizadevamo za svoje pravice, imamo pogosto težave in pred nas se postavljajo resne ovire. Tako pri denacionalizaciji kot pri siceršnjem prizadevanju vloge bivših borcev domobrancev. Še vedno čutimo, da je

nasprotna stran privilegirana, za nas pa ima država pogosto gluha ušesa. Pred kakšnimi desetimi dnevi sem slovenskim oblastem znova izročil našo spomenico (Zveze protikomunističnih borcev iz Argentine, ZDA, Kanade, Avstralije in Italije), v kateri smo navedli naše pogoje, ob naštevanju katerih bi prišlo do resnične sprave ter prek tega do napredka v Sloveniji. Da že končno najdemo pot nujne široke sprave. Pod spravo si ne predstavljamo nobenih privilegijev, pričakujemo pa vse pravice pred pravičnimi zakoni. Te naj bodo enake za vse, da ne bomo še naprej čutili, da smo drugorazredni državljani. Ponosni smo, da smo bratje in sorodniki domobrancev. Ti so se borili za človekove pravice ter za življenje naroda. Hoteli smo živeti! Čeprav so nas pod enoumjem dolžili vsega mogočega.

Kaj je z dolgom do zgodovine? Ali ste zadovoljni z zgodovino, ki se piše zdaj?

Pogosto beremo odločne članke o resnici, vendar se še čuti, da se večina ljudi ne more otresti strahu pred nasiljem enoumja. Pobuda za večjo sproščenost pri razkrivanju zgodovine bi morala priti tudi od demokratične oblasti. Ta bi morala dati tudi vsa potrebna sredstva in možnosti, da se čim prej pride do resnice oziroma da se dogodki prikažejo tako, kot so potekali.

Kakšni so vaši vtisi o Sloveniji danes? Ali je taka, kot ste si jo s prihodom demokracije v Slovenijo pred tremi leti predstavljali?

V politiki sicer nisem več. Med Slovenci po svetu pa navdušenje nad dogodki po osamosvojitvi v Sloveniji počasi usiha. Imamo občutek, da smo nepotrebni pri graditvi naše slovenske svobode doma. Pogosto slišimo, da v izseljenstvu ni dovolj sposobnih ljudi. Mi pa vemo, da je v zamejstvu in po svetu več kot 200.000 Slovencev. Malo verjetno je, da se med njimi ne bi našli sposobni ljudje. Od teh ljudi danes Slovenija pričakuje samo gmotno pomoč. Po zadnjih volitvah in po nastanku vladne koalicije se nam zdi, kot da je na bujno cvetje svobode padla slana. Tisti, ki se na politiko spoznajo, so nam povedali, da naj razumemo tudi ta „nujni korak“. Skušamo ga razumeti. Morda je celo pravilen. Radi pa bi izvedeli pogoje SKD za vstop v koalicijo. Če je bila (koalicija) sklenjena le zaradi drugih interesov, potem se lahko vprašamo, zakaj nismo šli v tako zблиžanje leta 1941 in 1942 in ne bi bilo toliko gorja in sovraštva. Ker smo takrat dobro vedeli, kaj je komunizem (Sovjetska zveza, Španija), smo se mu uprli. Mi smo takrat gledali tudi na narodovo korist in to bi morala stranka imeti pred očmi tudi danes.

Kakšne so vaše izkušnje s pridobivanjem slovenskega državljanstva?

Da bi si ga spet pridobil, si nisem posebej prizadeval, saj nisem nikoli pomislil, da nisem (več) Slovenec, čeprav po volji koga drugega. Ko so mi

rekli, da naj za državljanstvo zaprosim, sem to odklonil. Kako naj prosim za nekaj, ker sem! To je enako, kot bi mi mati rekla, naj prosim za sinovstvo. Če me ima rada ali ne, sem sin. Enako je s slovenstvom. Poleg tega imam zavest, da sem se tri leta bojeval za Slovenijo. Vendar sem vseeno ugotovil, da me kot državljana Slovenije nimajo vpisanega. Ko so me vpisali, sem potrdilo o državljanstvu dobil dokaj hitro. Ko pa je zaprosil za državljanstvo sin enega izmed izseljencev, so ga vprašali, kaj je bil njegov oče (idejno namreč). Bil je torej še velik vpliv enoumja (komunistične diktature). Čeprav se je razmerje do danes precej popravilo, se po državnih in občinskih uradih še vedno naleti na kakega uradnika, ki je zaradi vpliva prejšnjega sistema osoren in zavlačuje postopek.

Kako pa je z denacionalizacijo?

Težko je človeku, ko pride v Slovenijo in nima več doma ter ve, da je očetova hiša še vedno pod zakonom nekdanje kraje. Moji starši so bili krivično obsojeni, prav tako moja mladoletna sestra. Na podlagi te krivice so nam odzeli dom. Glavna „krivda“ je bila, da so starši vzgojili dva domobranca in s tem po njihovem zločinca. Če sva jaz in moj brat, leži nekje v Kočevskem Rogu, še vedno zločinca, potem je ta kraja upravičena, če pa to nisva, je naravno, da nam dom vrnejo.

Čeprav bi bila vidva z bratom zločinca, ali bi vašim staršem smeli odvzeti dom?

Po demokratičnih zakonih ne. To je bilo mogoče samo po boljševističnih.

Povezani ste s Sv. Urhom. V tamkajšnji cerkvi je še danes popolnoma enostranska in krivična razstava.

Če je razstava v izropani in oskrunjeni cerkvi resnica, potem naj me sodi demokratični zakon (od tistih, ki smo bili na postojanki na Urhu, sem ostal sam). Če pa tam ni resnice, naj „muzej“ izgine iz cerkve, da bo ta spet lahko hiša molitve in tempelj Boga.

Z vsakomer sem pripravljen sestti, da položimo vse karte na mizo. Seveda v dostojnem dialogu in medsebojnih pogovorih o tem, kaj in kako je bilo in kdo so žrtve na Urhu. Potem, ko sem napisal knjigo Sv. Urh, druga plat zvona, je dr. Tine Velikonja v nekem intervjuju dejal, da trdim, da „Urha“ nikoli ni bilo in da vedo, da je tam 132 žrtev domobranskega nasilja. Tedaj sem gospoda Velikonjo pozval, naj navede imena teh žrtev ali vsaj njihove eksekutorje. Kot zatrjujem v knjigi, smo domobransko postojanko na Urhu predstavljali vojaki, ne pa politična policija, sodna oblast ali črna roka. Če smo aretirali kakšnega terenca in spoznali, da je kriv, smo ga poslali k naši sodni oblasti v Ljubljano. Domobranska postojanka pa ni izvedla nobenega umora.

S tem pa ne zanikam, da v urhovskih gozdovih ni žrtev tudi naše strani. Nedavno sem namreč izvedel, da so nekaj na smrt obsojenih terencev iz ljubljanskih zaporov poslali na eksekucijo tudi v te gozdove. Zato profesorja Gruma in dr. Velikonjo pozivam, da izjavita, kateri vojaki so izvršili povelje naše sodne oblasti v Ljubljani. Ujeli smo več terencev iz Dobrunj, Bizovika in Zadvora, vendar smo jih izpustili, ker jim nismo mogli dokazati nobenega zločina.

Tudi zato bi morala demokratična oblast pohiteti, da tako naša kot nasprotna stran povesta svoje. Da bi enkrat za vselej končali to temo. Zdaj pa med ljudmi še vedno ni zaupanja, brezskrbnosti, miru in spoštovanja. Še vedno se sliši, tudi zame: „Po kaj je prišel? Šus v glavo.“ S takim govorjenjem ne pridemo nikamor. Jaz v Slovenijo ne prihajam z orožjem. Ne prihajam zaradi maščevanja ali s sovraštvom, temveč z željo po resnici in pravici.

Pogovarjal se je
Ivo Zajdela

Sprava — nalijmo si čistega vina

„DRUŽINA“ - 31 / 1992

Zadnje čase je bila v našem prostoru spet izgovorjena vrsta plemenitih besed o odpuščanju, spravi, pozabljanju krivic. Škoda, da tem in takšnim besedam ni dodana redno tudi beseda o pogojih za spravo. Brez uresničenja teh pogojev namreč obstaja nevarnost, da bodo vsi pozivi ostali le pri lepih čustvih, sprave pa dejansko ne bo. Še več: pozivi k spravi brez omemebe pogojev zanjo spravo samo zavirajo.

Osnovni pogoj za spravo je, da sprejmeta oba tabora resnico o medvojnem in povojnem dogajanju na Slovenskem. Brez tega sprava kratko malo ni mogoča.

Ključno spoznanje je, da je šlo med vojno v Sloveniji od vsega začetka „oboroženega upora proti okupatorjem“ dejansko za revolucijo v imenu „velikega Stalina“. OF in NOB sta bila le španska stena za zakrivanje revolucije. Vsako drugačno prikazovanje tega dogajanja je ponarejanje resnice.

Stalinistična revolucija je bila v svojem jedru zločin nad slovenskim narodom: izrabila je okupacijo, tisočem najbolj poštenih ljudi vzela dobro ime, mnogim od njih tudi življenje, uničila vrsto kulturnih spomenikov, oropala nešteto ljudi najbolj potrebnega, po koncu vojne spravila v slovensko podzemlje več kot deset tisoč mladih fantov in mož, narod pa za dolgo dobo 45 let oropala njegovih demokratičnih pravic. Ta zločin imajo na vesti arhitekti revolucije, pa naj so se tega zavedali ali ne. Namen revolucije ni bil boj proti okupatorju, marveč boj za partijsko oblast in uničenje vseh rojakov, ki bi se temu uprli.

Da večina sodelavcev revolucije te partijske igre ni spregledala, vsaj

pravočasno ne, je bila pač njihova tragika. Niso vedeli, da se bojujejo za partijski medvojni teror in povojni totalitarizem. Da so sopotniki revolucije — Lenin je dal takšnim v svojem času v Rusiji zelo poniževalno ime — ravnali iz čiste vesti, jih oprošča sleherne osebne krivde. Kljub temu pa ostaja neizpodbitno dejstvo, da so sodelovali pri revoluciji, ki je številnim nedolžnim žrtvam povzročila toliko gorja.

Govorjenje, da je bilo med vojno v gozdu dovolj prostora za vse, da se takrat le strahopetci niso pridružili revoluciji, da so se revolucionarji bojevali na protifašistični strani, je čisto navadno slepomišenje. Kako najbi se revoluciji pridružil, kdor je vedel, za kaj pri njej dejansko gre, kdor je poznal partijske zločine v Sovjetski zvezi in kdor je vedel za nedolžne žrtve revolucije v Sloveniji že od vsega njenega začetka? Da se je revolucija bojevala na protifašistični strani strani, drži le formalno, saj je vključevala v svoj „boj“ proti desnemu totalitarizmu nepopisen teror za uvedbo levega totalitarizma.

Ker je partija sebe jemala za ves slovenski narod in si jemala monopol nad uporom proti okupatorju, je vse, ki niso hoteli sodelovati z njenim nasiljem, razglasila za narodne izdajalce in jih s svojim terorjem zavestno in načrtno prisilila, da so se za samoobrambo zatekli po orožje k okupatorjem, takoj za tem jih pa proglasila za kvizlinge. (Da so bili domači revolucionarji do svojih slovenskih nasprotnikov okrutnejši kot tuji okupatorji, je pikantnost zase.)

Vaški stražarji in slovenski domobranci so bili najboljši ljudje, nič manj kot velik del partizanov: bili so poštenjaki, zavedni Slovenci in kristjani, v srcu so bili na strani zahodnih zaveznikov, reševali so njihove padalce, na nobeni fronti se niso bojevali proti zahodnim zaveznikom, nikdar niso uporabljali nacističnih znakov, k okupatorju so se zatekli po orožje v silobranu in da obvarujejo slovensko zemljo stalinistične diktature, kar so po haaških konvencijah smeli storiti.

Če pa sprejmeta obe plati na Slovenskem ta neovrgljiva dejstva, bosta poskrbeli tudi za ostalo:

— za očiščenje slovenske zemlje vseh znamenj revolucije, za umik iz slovenskega javnega življenja, zlasti z vodstvenih mest in iz visoko kulturnih organizacij, vseh bivših vodstvenih kadrov,

— za sojenje glavnim organizatorjem revolucije, ker je pač to zahteva pravnega reda, pa tudi zato, da ne bodo več ribarili v kalnem (potem so lahko amnestirani),

— za odpravo privilegijev revolucionarjev.

Čimprejšnja narodna sprava je nujna. A s samim ponavljanjem lepih besed o njej in odpuščanju — do nje čisto gotovo ne bo prišlo.

France Borštnar

Črnograditelji na Orlovem vrhu...

„SLOVENEČ“ - 8. maja 1993

Ljubljancanom in tudi širši javnosti je znano, da je na Orlovem vrhu ljubljanskega pobočja domobransko pokopališče. Tam so pokopani mladi slovenski fantje, večinoma z Dolenjske in Notranjske, ki so padli od leta 1943 do maja 1945 na Dolenjskem in Notranjskem, ko so branili sebe, dom in družino. Niso želeli okupacije zamenjati z boljševizmom. Pokopani so bili z vojaškimi častmi in po cerkvenih običajih.

Pokopališče je bilo urejeno na vojaški način. Vsi pokopani so imeli spomenik, priimek in ime ter letnico rojstva in smrti. Na sredini pa je stal velik križ kot na običajnih slovenskih pokopališčih.

Po vojni je bilo to pokopališče vandalsko porušeno, s 35. členom zakona o pokopališčih pa prepovedano. Po enem členu je bilo prepovedano postavljati simbole in spomenike nasprotnikom revolucije. Po črtanju tega člena pred dvema letoma pa je to spet pokopališče.

Društvo za ureditev zamolčanih grobov je prosilo, da na tem pokopališču postavi spomenik z imeni pokopanih, pokopališče pa ogradi z živo mejo. Vsa prizadevanja so bila do zdaj zaman.

Svojci tukaj pokopanih so postavili tri križe, kamor so nosili cvetje in sveče. Vsi trije so bili podrti, rože in sveče pa so razmetali po pokopališču.

Petinštirideset let svojci niso smeli potočiti solze na grobovih svojih dragih! Za to so skrbeli 45 let uniformirani ljudje, zdaj pa za to skrbi skupina Ljubljancanov. Vsak dan se na tem pokopališču prirejajo razna pasja tekmovanja ali se na kak drug način žali to pokopališče in vse kaže, da bodo ti skrunitelji odšli s svojim sovražstvom še pred poslednjo sodbo. Kupi zemlje, navoženi zadnje dni na te grobove, niso nikakršna črna gradnja, kot želi prikazati Ljubljanski dnevnik, temveč skrbno načrtovano delo ljubljanskih oblastnikov in tistih, ki žele za vsako ceno preprečiti postavitev spomenika in zravnati pokopališče. Kupi zemlje so prav tam, kjer so grobovi najbolj vidni in z izravnavo bodo grobove zakrili. To je isto kot v Teharjah, samo še bolj gnusno in prefinjeno. Z izravnavo grobov ne bodo ničesar pridobili, saj fotografski posnetki dovolj natančno kažejo obrise grobov, in bodo verodostojen dokument pri nadaljnji obravnavi tega pokopališča.

Ženevsko konvencijo o žrtvah sovražnosti je Slovenija podpisala in jo bo morala upoštevati.

Franc Perme

Franc Erpič

Domobranci na Gorenjskem

„SLOVENEČ“ - 29. maja 1993

Ob obisku visoko profesionalnega in uspešnega zunanjega ministra Dimitrija Rupla v Slovenskem domu v Canberri, me je enemu izmed njegovih spremljevalcev predstavil predsednik SSK za Avstralijo z besedami: „To je Erpič.“ Dodal sem: „Nekdanji komandant in organizator gorenjskih domobrancev.“ Pričakoval sem, da me bo vprašal za vzroke in okoliščine nastanka domobranstva na Gorenjskem. Rekel pa je: „Vem, vem, na Gorenjskem je bilo zelo krvavo, saj smo se v šoli učili.“ Hotel sem dopolniti njegovo šolsko znanje o domobrancih, pa je takoj začel govoriti o tem, kako lepo dvorano imamo itd.

Njegovo nezanimanje me je začudilo. Dovolj mu je znanje, katerega so mu posredovali učitelji z rdečo knjižico, kakršno je brez dvoma imel tudi sam. Verjetno si je poglobil to znanje še z branjem „zgodovinskih knjig“, kakršnih je nešteto izšlo v času komunistične vladavine.

Eno takih knjig „Odstrte zaves“ izpod peresa Ivana Jana, političnega komisarja Gorenjskega odreda, sem pred kratkim prebral. Na dvainpetdesetih straneh sem zasledil popolnoma napačne trditve, ki jih hoče avtor bralcu posredovati kot zgodovinska dejstva. Meni so dogodki dobro znani, saj sem skoraj leto zasledoval ta odred, ki je bil pred mojimi fanti vedno na begu, v enoti, katero sem vodil, pa sem imel več kot polovico dezertarjev tega odreda.

Takoj v uvodu navaja imena organizatorjev gorenjskega domobranstva. Na strani 7 piše: „Bratomornega boja niso sprožili partizani, pač pa Hitlerjevi privrženci. Hitlerjevi privrženci niso okupatorju ovajali le komunistov, temveč tudi druge narodnjake, ki so jih okupatorji izgnali, še predno je počil prvi partizanski strel. Bratomorni boj so torej spočeli slovenski privrženci nacionalizma.“

Gorenjsko domobranstvo je nastalo samo po zaslugi partizanov, predvsem po zaslugi Gorenjskega odreda, katerega politični komisar je bil Ivan Jan.

V noči 15. marca 1944 sem zaslíšal močno trkanje. Stanoval sem v pritličju enonadstropne hiše, katere lastnik je bil Egidij Rode, nekdanji policist v Kranju, njegova žena pa je bila prijateljica Pepce Maček, poznejše Kardeljeve žene. Oba sta bila zaslužna terenca, kar seveda takrat nisem vedel. Na prvo trkanje je prišla odpret vrata Rodetova žena. Brez dvoma je bila o tem nočnem obiski že prej obveščena, saj je naslednji dan moji triletni hčerki rekla: „Atka bodo ustrelili.“

V spalnico so vstopili trije partizani. Nekdanji Bučarjev pekovski pomočnik s partizanskim imenom Luka, po vojni je bil oznovec v Šentvidu nad Ljubljano in Jože Urbanc s partizanskim imenom Gašper, poznan partizan iz Gorič pri Golniku, ki je blizu Golnika iz zasede ustrelil orožnika. Njega sem pozneje

ujel in obdržal v svoji četi. Postal je eden od mojih najpogumnejših domobrancev. Po koncu vojne se je z drugimi domobranci umaknil v Vetrinje, bil je vrnjen, zaprt v Škofji Loki, Kranju in Šent Vidu, tam skočil iz drugega nadstropja, si pri padcu izvil gleženj in po enem tednu prišel na svoj dom. Od pretepanja in skoka je bil tako izčrpan, da ga lastna mati ni prepoznala. Ko se je v domači oskrbi pozdravil, je odšel na Koroško, od tam pa emigriral v Avstralijo. Pred nekaj leti sem ga obiskal.

Tretji je bil 15-letni partizan, ki je pobegnil od doma in se pridružil partizanom.

Med oblačenjem sem vprašal vodjo patrole: „Ali je splošna mobilizacija?“ „Ne,“ je odgovoril, „samo ti in tvoj prijatelj gresta z nami.“ Takoj sem vedel, da sva določena za smrt. Kdo je ta moj prijatelj, še vprašal nisem. Takoj sem vedel, da ne more biti nihče drug kot Zupan, ker drugega prijatelja v Čirčičah nisem imel.

Gnali so naju mimo šole na Primskovem, kjer je bila policijska posadka. Stražar je oddal strel, takoj za tem strelom se je čul drugi, streljal je partizan, eden od spremljevalcev mojega prijatelja, ta se je vrgel na tla in obležal kot bi bil mrtev. Partizani in jaz z njimi pa smo tekli proti gozdu. Na robu gozda sem se ustavil, mislil sem, da sem bil rešen, toda kmalu so se začele proti meni pomikati sence, bil sem v njihovih rokah. Odvedli so me v gozd v bližini Olševka. Čez dan smo se zadrževali v gozdu, zvečer pa smo šli v vas. Začeli so prihajati kurirji in terenci na poročanje. Iz njihovih pogovorov sem razbral, da je bilo v tistem tednu „likvidiranih“ (pomorjenih) 72 izdajalcev.

Že naslednjo noč je patrola UDU privedla v hišo, kjer smo prenočevali fanta, za katerega sem pozneje zvedel, da se je pisal (ali pa je bilo domače ime) Čeh. Skušal je pobegniti, toda partizan ga je zasačil, ko je bil že na podstrešju. Naslednji dan ga je patrola odvedla. Ko se je vrnila, sem slišal, da je eden rekel: „Na kolenih me je prosil, da bi ga pustil.“ V gozdu nad Olševkom mora biti več grobov. Partizan Luka, ki je bil po vojni oznovec v Šentvidu nad Ljubljano, bi gotovo vedel kaj več povedati, prav tako tudi Ivan Jan, ki je bil politični komisar v tem rajonu.

V enoti UDU sem bil dober teden. Videl in slišal sem dovolj, da sem se prepričal, da to ni nobena osvobodilna vojska. Kamor smo prišli, so bili ljudje pretirano prijazni in prestrašeni. Sklenil sem, da bom ob prvi priliki to tovarišijo zapustil. Priložnost se mi je kmalu ponudila. Enkrat proti večeru me je partizan Luka poklical in mi povedal, da bom šel zvečer na zaslišanje na glavno komando, ki je v Kokri. Dva mlada kmečka fanta sta me odvedla v Kokro. V nekem hlevu me je zasliševal okrožni sekretar KPS za Kranj Slavec Ivo-Jokl, ki me je dobro poznal. Njegov oče je bil moj upravnik pošte v Kranju, mati pa je imela gostilno v Šmartnem, kamor sem pred vojno večkrat zahajal. Ko je prebral spremno pismo, katerega je prinesel eden od spremljevalcev, me je začel spraševati. Že po prvih vprašanjih sem spoznal, da podatkov o meni ni mogel dati nihče drug kot lastnik hiše, v kateri sem stanoval, torej Egidij

Rode ali pa njegova žena.

Zasliševalcu Slavcu sem odločno rekel: „Vem, kdo me toži in zakaj. Rode, lastnik hiše, v kateri stanujem. Rad bi se me znebil, ker bi se rad polastil mojega vrta. Jezen pa je name, ker sem zaklenil drvarnico, da njegova žena ne more več jemati mojih drv.“ Govoril sem v takem tonu, da sta moja spremljevalca, ki sta bila ves čas navzoča, dobila vtis, da je ta „višji“ funkcionar imel pred menoj „rešpekt“. Rekel je: „Ostal boš na terenu in z dejanji dokazal, da je res, kar si govoril.“

Partizana sta me odvedla nazaj na Olševek. Zgodaj zjutraj sem jima pobegnul in se javil gestapu v Kranju. Po zaslišanju sem prosil za dovoljenje, da grem v Ljubljano k domobrancem. Dejali so mi, da tega ne morejo storiti, lahko pa me sprejmejo v službo oziroma naj grem začasno v Škofjo Loko, kjer je že nekaj oboroženih fantov in tam počakam, da bodo dobili dovoljenje z Bleda za organizacijo domobranstva na Gorenjskem. Kot so mi povedali, je že nekaj ljudi prosilo za orožje, da bi se sami branili pred partizani in mi dali imena: „Milan Amon, France Šenk in Janko Marinšek.“ Stopil sem z njimi v stik in sestavili smo pogoje, pod katerimi smo pripravljene sodelovati proti lažni Osvobodilni fronti, ki ima namen polastiti se oblasti in uvesti komunizem po zgledu sovjetske Rusije.

Komunistični zgodovinar Metod Mikuž v pregledu zgodovine NOB v Sloveniji v četrtem zvezku na strani 543 piše: „V začetku novembra so gorenjski domobranci uredili tudi svoje odnose z Nemci. Domobranci so Nemcem 4. novembra postavili naslednje zahteve: da dovolijo gorenjskim domobrancem poveljevanje v slovenskem jeziku, da pustijo iz nemške vojske vse vojake z Gorenjske in jih vključijo v gorenjsko domobranstvo, da smejo v prihodnje enote gorenjskega domobranstva uporabljati samo na domačih tleh, da na Gorenjskem uvedejo v šolah slovenščino kot učni jezik, da se smejo vrniti pregnani duhovniki, ki bodo opravljali službo božjo in pridigali v slovenščini, da se preneha streljanje talcev in pobijanje v boju zajetih partizanov. Vse ujete partizane naj najprej zaslišijo domobranci in v domobranstvo lahko vstopi vsak tak ujetnik ali pribežnik, za katerega jamčita najmanj dva domobranca iz njegovega kraja, prenehajo naj požigati poslopja, v katerih so se skrivali partizani proti gospodarjevi volji. Iz koncentracijskih taborišč naj izpustijo vse, ki se hočejo vključiti v gorenjsko domobranstvo ali za katere so vložene prošnje prek domobranske pisarne v Kranju.“

Razen nekaterih zahtev (npr. izpust iz nemške vojske) so Nemci vse zahteve sprejeli in 6. novembra je šef gestapa na Bledu poveril organizacijo in odgovornost za organizacijo gorenjskega domobranstva gestapovcu Dichtlu.“

Kolikor se spominjam, je Mikuž kar precej natančno prepisal vlogo, katero smo poslali oziroma jo je poslal šef gestapa na Bledu ob začetku snovanja domobrancev na Gorenjskem. Ustno sporočilo, da so pogoji sprejeti, smo prejeli že po nekaj tednih. Prav tako je bilo ustno sporočilo, da ne smemo imeti zveze z domobranci v Ljubljani, zato neposrednih stikov sam nisem

iskal, pač pa sem določil Janka Marinška, da vzdržuje zvezo z Ljubljano. Pri Nemcih pa sem prosil za dovoljenje, da so smeli priti domobranski oficirji na Gorenjsko.

Iz navedenih dejstev lahko vsak, kateremu so bile vsaj delno znane razmere na Gorenjskem v letu 1943 in 1944 (likvidacije krščanskih socialistov in za komuniste nezanesljivih partizanov, prisilne mobilizacije, mučenja in morije partizanskih dezertirjev, požiganje šolskih poslopij, prosvetnih domov in župnišč), pride do sklepa, da gorenjskih domobrancev niso organizirali Nemci ali domobranski štab iz Ljubljane, kot trdi v svoji knjigi Ivan Jan in zagovorniki komunistov, pač pa zaradi divjanja komunistov Erpič, Amon in Šenk.

Ivan Jan v knjigi Odstre zavese na strani 68 piše: „Najprej so osnovali četo gorenjskega domobranstva — okupatorji so domobrance imenovali s »Hilfspolizei« — v Kranju. To se je pod vodstvom Ericha Dichtla zgodilo 9. januarja 1944. Kakor se čudno sliši, je njena osnova in njeno jedro že preizkušeno protipartizansko »raztrganstvo« ali »Gegenbande«. V njih so bili npr. taki razvpiti in nevarni, že preizkušeni zasledovalci partizanov in OF kot Miha Perko, Milan Amon, Franc Erpič, Anton Žakelj, Jože Dobnikar-Kobavec in podobni. Najprej so se imenovali 1. šolska četa, ki so jo kasneje preimenovali v Udarno, ali v nemškem originalu »Alarmkompanie« gorenjskega domobranstva. Na začetku je bila pod neposrednim poveljstvom za GD zadolženega gestapovca Ericha Dichtla iz Kranjske izpostave. Namenjena je bila za izvajanje naglih dejanj.“

Ni res, da so Nemci osnovali četo gorenjskega domobranstva 9. januarja 1944. To je gola izmišljotina. V tem času sem bil zaposlen v tovarni letalskih delov v Kranju kot delavec. Do 31. decembra 1943 sem bil kot inšpektor pripravnik pri avtomobilskem oddelku pošte v Kranju. Ker sem vrnil nemško državljanstvo, bil sem skoraj gotovo edini na Gorenjskem, ki je državljanstvo zavrnil, sem bil odpuščen. Potrdilo poštne direkcije v Celovcu hranim še danes. Pokojni Milan Amon je bil v tem času zaposlen v uradu za socialno zavarovanje. Ne on ne jaz nisva bila nikoli „raztrganca“ ali člana tako imenovane „Gegenbande“ ali gestapa, kot trdi v svoji knjigi Ivan Jan.

Raztrganci so bili ujeti partizani, teh je bilo v Kranju kakih deset, ni pa jih bilo za celo četo, kot spet napačno navaja Ivan Jan. Prav tako je napačna trditev, da so Nemci organizirali udarno četo. Organiziral sem jo jaz, zbral sem same dezertirje iz partizanov in dezertirje iz nemške vojske. Bili smo vedno na terenu. V enem letu ni bilo nikakršnega partizanskega odpora. Partizani na Gorenjskem so bili junaki, dokler ni bilo nobenega odpora, čim pa je počila prva domobrantska puška, so bili vedno na begu. Naj še omenim, da so Nemci od konca leta 1943 popolnoma spremenili taktiko, vsak odpor proti njim je bil nepotreben.

Oznanilo česa?

„DOLENSKI LIST“ - 17. junija 1993

Bralci naj sami ocenijo, ali je tak uvodnik res prispevek k spravi

Uredništvu Dolenjskega lista pošiljam 15. št. glasila Oznanilo, ki je izšla 30. maja, z željo, da ponatisnete njen uvodnik, ki je po mojem mnenju vse prej kot prispevek k spravi, ki jo slovenski narod bolj kot kdajkoli prav zdaj potrebuje. Sicer pa najbralci verodostojnost in (ne)dobronamernost napisanega presodijo sami. (J. P.)

OZNaNILA

DA NE BI POZABIL!

Kristjani že od nekdaj prosimo v naših molitvah, posebno ob rožnem vencu, naj nam Bog utrdi spomin. Prošnja velja za osebe in narode. Posamezniki se moramo spominjati naših grehov in slabosti, da se jih moremo pokesati in popraviti krivice, narodi pa, da napak prednikov ne bi ponavljali.

V Sloveniji je močno prisotna popolnoma nekrščanska drža: „Pozabimo! Ozrmo se naprej! Prihodnost je važna!“ Pri tem pozabljajo, da vse, kar narod pomete pod preprogo pozabe, pride na dan in povzroči mnoge spore in težave.

Začelo se je julija 1941, ko so takrat, Slovencem neznani partizani v imenu OF začeli pobijati Slovence, ker da nameravjao v prihodnosti sodelovati z okupatorjem. Tako so jih umorili več kot tisoč in pregnali Slovence v upor proti takemu nasilju. Revolucija je zahtevala več kot 30.000 žrtev med nami. A žrtve morajo biti, so pravili borci...

To dejstvo, da so komunisti v monopolni funkciji voditeljev revolucije pod krinko OF začeli revolucijo in ne osvobodilnega boja, se ne da izbrisati. Vse ostale dogodke je treba presoјati v tej luči.

Kdo je začel in zakaj je začel oborožen upor proti velesili sveta? Kakšni so bili sadovi velikih, neprostopoljnih žrtev?

Ko smo si odgovorili na taka temeljna vprašanja, bomo opustili sramotno označevanje izdajalstva tistih, ki so se borili za dom, narod in vero.

Katoličani v Sloveniji smo dolžni gojiti spomin na naše pobite brate. Mnogi sodijo med mučence naše vere. Ne pozabimo jih, priporočajmo se jim v molitvi in si prizadevajmo, da bomo kljub 45-letni laži uspeli resnico uveljaviti s prepričavanjem in dejstvi.

Vaš vikar

(č. g. Poznič, rojen v Argentini - op. Tabora)

Stanislav Klep oproščen tožbe, da je žalil borce

„SLOVENEČ“ - 20. marca 1993

Ljubljana — Včeraj je senat Temeljnega sodišča v Ljubljani oprostil Stanislava Klepa, voditelja združenja ob Lipi sprave, da je v svojem članku v pismih bralcev (lanskega avgusta) žalil borčevsko organizacijo.

Klep je svoj članek napisal na osnovi poročila v Delu o seji borčevske organizacije 11. decembra 1990. Seja je bila sklicana zaradi bližnjega plebiscita o osamosvojitvi Slovenije. Na seji so nekateri borci zahtevali od slovenskih strank, podpisnic strankarskega sporazuma o plebiscitu, da bodo pristopili k plebiscitu, če bodo te pokazale „jasen odnos do NOB“. Šlo je torej za pogojevanje, da stranke prej priznajo pridobitve borčevske organizacije, preden bodo borci pristali na plebiscit. Naslednji dan po poročilu v Delu (13. decembra 1990) je na borčevske zahteve kot edina stranka reagirala socialistična stranka: „*Poziv borcev slovenskim strankam, da naj se pred plebiscitom izjasnijo o omenjenih vprašanjih (priznanje NOB) ni prišel na pravi naslov.*“ Socialisti so dodali, da bi borci lahko za „*tovrstna razčiščevanja uporabili primernejši čas, bodisi že pred meseci bodisi kak mesec po tem, ko bo izid plebiscita znan.*“

Predsednik senata Boštjan Penko je včeraj po razglasitvi oprostilne sodbe dejal, da zasebni tožilci (Branko Jerkič, Ivan Winkler in Marko Mrak) niso uspeli dokazati, da je Stanislav Klep v svojem pismu, ko je borčevski organizaciji očital, da je bila pred plebiscitom mlačna in da zato kot taka nima moralne pravice predlagati Milana Kučana za državno odlikovanje, imel namen razžaljive obdolžitve. Sodnik je dejal, da je Klep v istem članku tudi zapisal, da je bila izjava borcev ob agresiji na Slovenijo rodoljubna. Tako v njegovem članku ne gre le za negativne sodbe. Te so le v tožbi, kjer so iztrgane iz konteksta. Objektivno bi sicer lahko predstavljale žaljiva dejstva, vendar, če pogledamo celoten tekst, polemiko ter celoten potek dogodkov, ne gre za takšne razžalitve, da bi bile vredne obsodbe. Sodnik Penko je nadaljeval, da je Stanislav Klep sicer dokazoval, da je imel utemeljen razlog verjeti poročilom v Delu, vendar mu to ni uspelo, saj gre pri njegovih navedbah za vrednostno sodbo, kar pa materialno (z dokumenti) ni dokazljivo. „Gre za politično kritiko ravnanja določene organizacije v času predplebiscitnega obdobja. Zasebni tožilci pa niso poimensko nikjer imenovani, saj je Klep pisal le o vrhu borčevske organizacije.“

Zasebni tožilci, pripadniki borčevske organizacije, morajo vrniti stroške dela sodišča v vrednosti 8.000 tolarjev. Klep se je zahtevku po stroških odpovedal, saj je kasneje dejal, da mora tudi on nekaj prispevati za demokratizacijo naše družbe. Tožilci se lahko v osmih dneh pritožijo višjemu sodišču, ki bi lahko sodbo potrdilo ali ovrгло.

Ivo Žajdela

Mitja Ribičič — pet mesecev pogojno

„SLOVENEK“ - 17. aprila 1993

Ljubljana — Včeraj je senat Temeljnega sodišča v Ljubljani obsodil nekdanjega revolucionarja, komunista in pomembnega povojnega oznovca in politika Mitjo Ribičiča na pet mesecev zaporne kazni, ki pa mu je ne bo potrebno odsedeti, če v enem letu ne bo ponovno kaznovan. Tožil ga je Danijel Starman, ker ga je Ribičič lani poleti v Mladini obtožil, da je spreobrnjen politik in da je nekoč zelo nasprotoval gradnji nove cerkvice na Markovu nad Žusterno.

Ribičiču svojih izjav ni uspelo dokazati (včeraj je zanj pričala nekdanja družbenopolitična delavka Silva Jereb). Celo nasprotno, včeraj je pričal tudi koprski župnik, ki je celo dejal, da mu je v 80. letih, ko se je pripravljala gradnja nove cerkvice, Starman ponudil svojo pomoč.

Ribičič bo moral plačati tudi 30.000 tolarjev povprečnine, 2.000 tolarjev stroškov sodišča ter vse stroške zasebnega tožilca Danijela Starmana. Senat pa ni ugodil zahtevi po odškodnini (500.000 tolarjev) in je ta del tožbe izvzel, saj bi to postopek zelo podaljšalo.

Ivo Žajdela

Za zločine med revolucijo in za poboje po končani vojni, za kar je Ribičič odgovoren, pa v sodbi ni glasu. Ali je Slovenija država pravice? (op. ured. Tabora)

Mami za njeno stoletnico v Večnosti

(V spomin na hude čase)

Zgodilo se je v pozni jeseni 1943; torej pred petdesetimi leti. V mraku so partizani obkolili Frančičevo hišo na Dolnji Brezovici števil. 22 pri Šentjerneju in iz te nasilno odvedli v noč partizana Petra Scivanellija, topniškega stotnika bivše jugoslovanske kraljeve vojske. Obtožili so ga izdajstva in ga okrutno pokončili v gozdu nad kartuzijo Pleterje.

Komunisti so tedaj govorili: „Žrtve morajo biti!“ In ena od teh je bil stotnik Scivanelli, dobra dalmatinska duša iz otoka Hvara.

Aretacijo je vodil ljubljanski boljševik, ki je mami za slovo zagrozil: „Z vami bomo pa pozneje obračunali!“ Komaj nekaj dni po onem dogodku mi je mama zgodaj zjutraj rekla: „Naci! Pojdiva!“ (imel sem 6 let). Zaklenila je vrata, izročila ključ dobre sosedu Lovrencu, se od njega hitro poslovila

in že sva hodila skozi gosto megljo v smeri mesteca na Krki. Nad reko so nizko letale vrane in se drle na ves glas. Ozračje je dišalo po snegu, ko sva končno prišla v Kostanjevico na Krki, kjer je poveljeval domobranec g. Miha Benedičič.

Takoj ob prihodu v mesto sva stopila v cerkev in se doživeto zahvalila Bogu za najino rešitev. Tako sva tudi zaključila najino prvo begunstvo.

Drugo begunstvo sva hotela uresničiti maja 1945, a prišla sva le do Škocijana pri Mokronogu, oče pa do Zidanega mosta, odkoder se je vrnil domov in se skrival pred ljudsko oblastjo vse do septembra 1945, ko mu je končno le uspelo priti v Avstrijo. Sestro so komunisti zaprli v Novem mestu, odkoder je pobegnila in se rešila v Italijo. Brat Ivček pa je bil vrnjen iz Vetrinja v Teharje in je bil pokončan bogvedi kje in kako?

Prvi meseci po vojni so bili zelo hudi. Pocestne barabe so gospodarile nad življenjem in imetjem premaganih. V tistih časih, kakor tudi pozneje sem te, draga mama, videl velikokrat moliti in jokati. Kadar pa je bilo tvoje srce le preveč žalostno, si se zatekla v bližnji gozd Brezje, od koder si se vračala domov potolažena.

V hudih časih sva delila najino žalostno usodo, skupaj kljubovala udarcem zlobnih krajevnih terencev, ki so še dolgo po končani vojni in junijski moriji svojih nasprotnikov skrbeli za utrditev ljudske oblasti. Gorje premaganim, so dejali že stari Rimljani.

Leta 1955 sva se za vedno poslovila od doline pod Gorjanci in se napotila v daljno Argentino, kjer se je naša družina po dolgih letih ločitve zopet sešla. Tu sva pričela znova živeti. Delaj in uči se, da ne boš revež, si mi večkrat dejala. Za dobre želje in nasvete, ki si mi jih dajala, sem Ti še danes zelo hvaležen.

Kako lepo nam je bilo v Tvoji družbi, ko mo se zbrali poleg Tebe za Tvoj rojstni dan v mesecu oktobru. Želeli smo Ti ljubega zdravja in dolgega življenja. Bog Ti je podaril 99 let.

Letos bodeš svojo stoletnico praznovala v Večnosti poleg svojega moža in sina. Mi revni zemljani, pa se bomo tokrat zbrali in doživeto zmolili za pokoj Tvoje blage duše Oče naš...

V deželi, kjer si živela dolga leta, je še zima, a že se nagiba k pomladi, ki nam bo darovala obilo novega cvetja, s katerim bomo okrasili Tvoj grob.

Tvoj

sin Nace

Slovo od slovenskega ameriškega zgodovinarja prof. Jožeta Felicijana

Na pokopališču Assumption Cemetery v Torontu se je v imenu rojakov dne 12. aprila 1993 poslovil od pokojnika njegov prijatelj PROF. EDI GOBEC z naslednjimi besedami:

Dragi Jože!

Ko se poslavljamo od Tebe mi dovoli, da se najprej v Tvojem imenu zahvalim dobrim kanadskim Slovencem, ki so ti v svojem starostnem domu Lipa nudili toplo gostoljubje v zadnjih letih Tvojega mnogokrat težkega in razburkanega življenja. Tvoj dobri rojak g. Ivan Drolc se je prvi pozanimal, če bi Te sprejeli v dom Lipa. Administratorja g. Stane Bah in g. France Cerar sta te ljubeznivo sprejela in se z velikim razumevanjem trudila, da bi Ti bilo v teh zadnjih letih kolikor mogoče lepo. Res krščansko usmiljene slovenske Marijine sestre in uslužbenci so Ti lajšali gorje dolge bolezni. In slednjim je treba prišteti take redne obiskovalke kot gospe Novak, Bartol, Zirnfeld in Brunšek, vsakodnevne obiske č. g. Sodje in vse ostale, ki so Ti z obiski ali kakor koli drugače skušali lajšati trpljenje, med njimi zlasti č. g. Kopač, gg. Jože Kastelic, Blaž Potočnik, Ivan Drolc, dr. Zadnikar, dr. Kuk, inž. Krepfl, g. Luka Jamnik, dr. Bogdan Novak, g. Franček Toplak, dr. Tone Arko in drugi zvesti prijatelji in samarijani. Vse račune sta vsa leta Tvoje bolezni požrtvovalno in tenkovestno uredjali gospe Amalija Mihelčič in Marija Mako. Srčna hvala tudi zdravnicam in zdravnikom, pogrebnemu zavodu, nosilcem krste, darovalcem cvetja in še posebej č. g. Sodji za molitve in nagovor v pogrebem zavodu in č. g. župniku Plazarju za pogrebne obrede in g. Potočniku in ostalim za prelepo slovensko petje. Hvala vsem, ki ste snoči Jožeta poškopili in se danes udeležili pogreba in se ga boste še spominjali v molitvah, še posebej pa g. Francetu Cerarju, ki je uredil vse potrebno za tak lep pogreb. Naj dobri Bog vsem vse bogato poplača!

In kaj naj rečem Tebi samemu, dragi Jože, v slovo? Vem, da nisi imel lahkega življenja, čeprav o podrobnostih nisi rad govoril. Rodil si se sredi prve svetovne vojne, 28. septembra 1916. leta, v Škofji vasi pri Vojniku in kruta vojna usoda je že v Tvoji nežni mladosti neusmiljeno razbila tisto družinsko srečo, ki si jo vsakdo tako želi. Večkrat se mi je zdelo, da si vse življenje hrepenel po tem, česar nisi imel kot otrok in to je obrazložilo tudi nekatere Tvoje značajске poteze. S svojo pridnostjo in s pomočjo dobrih duhovnikov si leta 1937 v Celju končal gimnazijo in leta 1945, po vseh težavah druge svetovne vojne, si v Ljubljani doktoriral iz zgodovine. Kot domobranski poročnik si se moral takrat, ko bi se Ti moralo življenje končno obrniti na bolje,

skupaj s svojimi protikomunističnimi rojaki podati v tujino in morda še bolj kakor drugi si za vedno ostal brezdomec.

Leta 1951 si v svobodni Ameriki začel poučevati na kolegijih v državi Ohio. Še zadnjo sredo, ko sem Te poslednjič obiskal v tukajšnji bolnišnici, si se prvič nasmehnil, ko sem Ti priklical v spomin, kako je dobri pater Bernard Ambrožič, stric sedanjega torontskega nadškofa, v Amerikanskem Slovencu objavil pohvalno poročilo o takozvanih „Felician Talks“, ali Felicianovih kramljanjih, s katerimi si se priljubil študentom. Poleg poučevanja pa si napisal tudi lepo število člankov za časopise in revije in knjigo THE GENESIS OF THE CONTRACTUAL THEORY AND THE INSTALLATION OF THE DUKES OF CARINTHIA, ki je izšla leta 1967, in ki si bil nanjo upravičeno zelo ponosen. Vem, da bi najbolj želel, da povem, kako si v njej predstavil najprej že znano dejstvo, da je Tomaž Jefferson čital knjigo o Državi francoskega misleca Jeana Bodina, a temu si Ti prvi in edini dodal svoje veliko odkritje, namreč, da je Jefferson v tej francoski knjigi tudi lastnoročno z začetnicami svojega imena zabeležil odstavke o staroslovenskem demokratičnem običaju ustoličenja karantanskih koroških knezov. Tako je namreč očee izjave ameriške neodvisnosti ovekovečil tiste redke odstavke, ki jim je pripisoval največji pomen — v tem primeru dokaz in precedent pogojnega prenašanja oblasti od ljudstva na osebo vladarja, kar seveda pomeni, da lahko ljudstvo vladarju to oblast tudi odvzame. In tak precedent je bil po Tvojem dokazovanju nadvse pomemben za deklaracijo ameriške neodvisnosti in za pravno utemeljitev demokratičnega sistema.

To, dragi Jože, je bil Tvoj veliki doprinos ne le k znanosti, ampak tudi k priznanju zelo pomembne slovenske zgodovinske vloge v svetu. S to svojo knjigo si si postavil trajen spomenik in si priboril častno mesto v slovenski zgodovini. Vedno in tudi ob najinem poslednjem srečanju si se zadovoljno smehljaj, ko sem Ti deklamiral nekoliko prikrojene Vodnikove stihe:

*Ne hčere, ne sina
za mano ne bo,
dovolj je spomina,
me knjige pojo.*

Sredi januarja 1982. leta, tik pred upokojitvijo, ko bi Ti lahko bilo morda prvič v življenju res lepo, Te je zadela možganska kap. Več kot enajst let si trpel na bolniški postelji, nekaj let pri skrbni Kavaševi družini v okolici Clevelanda in nazadnje, od novembra 1989 dalje, v domu Lipa. V tem ponosnem domu slovenske podjetnosti, požrtvovalnosti in ljubezni si končno med velikim petkom, ki v marsičem simbolizira Tvoje življenje in Veliko nočjo, ki je upanje in poroštvo Tvojega in našega gata, zaključil svojo težko, razburkano, a vendar svetlo življenjsko pot.

Dragi Jože, dotrpel si; dobojeval si svoj boj. Naj se na tej božji njivi med

slovenskimi kanadskimi rojaki umiri Tvoje trpeče srce in naj Ti bo ljubi Bog dober in bogat plačnik za vse, kar si dobrega storil za svoje študente, svojega bližnjega in slovenski narod. Naj Te dobri Bog, ki je največja Modrost in Ljubezen, sprejme v svoje ljubeče naročje! Počivaj v miru in na svidenje v večnosti!

Farewell Dr. Joseph Felician

Slovenia 1916 - Toronto 1993

On Good Friday last, Dr. Joseph Felician quietly passed away in a hospital in Toronto far away from his beloved Slovenia. He was born in September 28, 1916 during the First World War. Early in his life he was orphaned and led a rather lonely life. This existence was doubly painful because he so much loved Slovenia and his Slovenian people.

After Škofja vas near Vojnik, Slovenia, he attended Gymnasiyum in Celje where he graduated in 1937. He completed his doctoral studies in Ljubljana 8 years later. Dr. Felician was only one of half dozen specialists in the world holding a doctorate in Canon Law.

Because of the Communist terror after World War Two he was forced to flee his beloved country, Slovenia. He had been active as a lieutenant in the Home Defense. There was a brief stay in Italy before he came to these United States in 1951.

His first assignment as a history instructor was at the Catholic College in Steubenville, Ohio. However after his initial apprenticeship, in which he had to learn the American language, he obtained an assignment as the former St. John's College in Cleveland. He wanted to be here because of the large Slovenian enclaves. He taught Renaissance History until the college closed its doors.

It was during this period in Cleveland that he embarked on a historical research project. In his browsings he came across Jean Bodin's books, *Les Six Livres de la République*, published in 1576 in Paris. These particular copies had been in Thomas Jefferson's personal library. Furthermore in paging through these books he came across marking in certain passages. These marking were confirmed as being authentic and those oh Thomas Jefferson himself.

The markings were at significant passages which Dr. Felician contends were by Jefferson in writing the *Declaration of Independence*. The entire question is developed in the doctor's book, *The Genesis of the Contractual Theory and the Installation of the Dukes of Carinthia*. His book was published in 1967.

In one his volumes Bodin described a strange custom among Carinthians (Slovenes) in Austria. The custom was first noted and described by Msgr.

Piccolomini while occasional visiting that Slovenian territory. Later Aeneas Silvius Piccolomini became Pope Pius II and described the custom in his book, *Cosmographia Pii Papae De Europa*, published in 1509 also in Paris.

The passages of concern are those pertaining to the instalation of the dukes of Carinthia a custom from ancient times. The dukes was required to come dressed as a peasant before a public gathering. In the ceremony it was understood that a formal contract was being recognized between the governed and the governing in Slovenian society.

Nothing like this custom has been found in recorded history. It anticipates the *Magna Carta*, which has been pointed out as being rather a matter between the king and his nobles only. The Carinthian custom on the other hand provided a visible transfer of authority from the people to the ruler. Moreover, the authority could be withdrawn by the will of the people. And all authority not specifically delivered to the ruler, remained vested in the people.

It was these basic novel ideas at the time that most probably influence Jefferson while preparing his momentous and revolutionary declaration. Up until that time the ruler, for instance, the king, was absolute ruler over the destinities of his subjects. Likewise this absolute monarchy was passed on to the ruler's descendent or heir.

Thus in the United States of America, we the people are beholden to this ancient Slovenian custom. As a result our Constitution has become the solid bulwark of a true democracy. It furthermore may have affected Jefferson's vow of eternal hostility to any tyranny over the mind of man.

For this very reason the people of the whole free world, in particular that of the United States, owe the Slovenes at least a word of gratitude. And we Slovenes and of Slovenian descent throughout the world should be proud of Dr. Joseph Felicijan's astonishing discovery. The recent independence of Slovenia after a thousand years' subservience to foreign powers should be a fitting climax to a new step in a democratic state.

Dr. Felicijan suffered a stroke in 1982 and lived for a time in Cleveland under the care of Mrs. Kavas. Then in November 1989 through the efforts of Ivan Drolc he was moved to Dom Lipa (Linden House) in Toronto, a modern comfortable haven for the elderly. There he lived peacefully but greatly handicapped for the past eleven years almost in obscurity.

Dr. Felicijan was a great conscious "Slovenec". In his lonely single life exiled from his beloved Slovenia, he revelled in the Slovenian communities around Cleveland. Like so many of his fellow-countrymen he at least lived to see the day Slovenia gained her independence in the community of European and world nations.

A funeral Mass was held for him on Easter Monday, April 12, 1993 at Our Lady of the Miraculous Medal Church. His remains were interred at Assumption Cemenetry in Mississauga, Ontario. Dr. Edi Gobec, professor at

Kent State University and longtime friend, delivered the eulogy at the open grave.

May the foreign Canadian soil press gently on his once troubled and restless bosom! Dr. Joseph Felicijan, rest in peace!

TABORJAN

Bo prišlo do nje, ali je že bila — sprava?!

Toliko se je že govorilo zadnja leta o spravi, da smo vsi mislili, tukaj pred nami je, zdaj se bo „zgodila“. Potem pa nenadoma — molk! Nekaj časa pred obiskom dr. J. Dularja v Buenos Airesu se je govorilo o umiritvi, pomiritvi, kot da bi bili ne vem kakšni nemiri ali razburjenja na dnevnem redu zaradi sprave in da bi jo bilo treba vzpostaviti kar z dekretom, potem je prišla slovenska osamosvojitve in proglašenje neodvisnosti in nato spet tišina, kot da sta jo ti dve že prekrili in da je sedaj vse prav, kar je bilo prej narobe in da se ni treba več spravljam. Zveza komunistov se je raztopila kot sneg na pomladanskem soncu, nekaj njenih članov se je prislonilo sem, nekaj tja, „sestopili“ so z oblastí, po drugi strani pa so jo trdno obdržali v pesteh.

Za katere je bila že lipca sprave zadosti, tudi potem, ko so jo šestkrat polomili in sedaj sameva skoraj pozabljena. Za druge je bila maša slovenskega metropolita dr. Alojzija Šuštarja v Kočevskem Rogu kar zadosti, potem pa še govor predsednika Milana Kučana, čeprav ni omenil niti z besedico domobrancev ali kesanja zaradi njihovega pokola. Nadškof je potem razložil, da je šlo samo za blagoslovitev zemlje, kjer je bilo poklanih in pobitih toliko ljudi, za naprej se jim navrže vsako leto še ena maša, vse dokler bodo pustili „tovariši prenovitelji“. Volk sit in koza cela, bi bilo geslo sedanosti oziroma kože ne bomo spraševali za mnenje.

Kaj pa, če so se že drugi spravili za nas in za mrtve domobrance? Po nepotrební umiritvi je bila še tista slavna resolucija Svetovnega slovenskega kongresa, ko so s komolcem zabrisali, kar je napisala roka pred tremi meseci, potem se je pa vlila ploha očitkov s tisto: „Ustavite desnico!“ Seveda, ustavite jo, če ne, nas bo pohrustala! Danes se ne ve, če zato, ker smo se spravili, ali zato, ker se nismo. Hudo je v prvem primeru, še hujše je v drugem.

Nekoč sem pisal o spravi, da se morajo komunisti spraviti z narodom doma, poleg tega pa še z zdomstvom. Namesto sprave pa imamo še večji razkol in sumničenja tako v domovini kot v zdomstvu, pojmi o tem, kaj je sprava, so pa še bolj megljeni kot so bili kdajkoli prej. Sedaj se vidi, da ne ena ne druga stran ne ve, ali se pa dela, da ne ve, kaj je sprava, kakšni so pogoji,

da do sprave sploh pride. Vse kar je bilo do sedaj, so bili le verbalni poskusi sprave, ker so temeljili na pozabi, da odpuščanja niti ne omenjam. Ni pa bilo govora ali resnega poskusa sprave, celotnega procesa sprave.

Najbolj čudovito pri vsem tem je to, da imamo v slovenski zgodovini kar več primerov sprave, da smo nedavno najbrž podzavestno Prešernovo Zdravljico izbrali kot himno, Bog ve, če ne ravno zaradi sprave:

*Edinost, sreča, sprava
k nam naj nazaj se vrnejo;
otrok kar ima Slava,
vsi naj si v roko sežejo,
da oblast
in z njo čast,
ko pred, spet naša bode last!*

Pesniki kot vidci prihodnosti?! Ne bi bilo prvič!

Čeprav je himno spisal sam Prešeren in čeprav je himna, bi imel nekaj pripomb k njej, k Prešernovem času in njemu samemu.

Edinost je stanje sprave, ko smo spravljani med seboj, sreča pa je posledica sprave in edinosti, toda pri tolikem spravljanju se bojimo, da smo ostali še bolj nespravljani kot smo bili. Iz sprave je postalo spravljanje grehov. Ko je Prešeren pisal Zdravljico, njegovega časa niso pretresali tolikšni in taki zločini kot so našega, torej se je bilo v tistih časih dosti lažje spraviti: sam je spadal v romantiko, ki pa se jo je otrešel, versko je bil bližje janzenizmu kot ljubljanskemu tercialstvu, narodno so šele čez nekaj let po Zdravljici prišle na dan zahteve po enakopravnosti slovenščine z nemščino, najhujša je pač zanj bila cenzura, vendar so takrat branitelji morale in dobrih navad imeli na piki tudi druge in ne samo Prešerna, on je veljal zaradi odkritosrčnosti samo za prvega „frajgaista“.

Sprava stoji na tretjem mestu, čeprav bi ji pripadalo prvo, vendar je to zaradi metrike, ne pa zaradi važnosti. Vsekakor je Prešeren poznal slovensko nespravljivost, razprtije preteklosti, bal se je, da bo tudi prihodnost taka. Napake preteklosti so bile že nepopravljive, saj je o njih zapisal: „...da kri po Kranji, Korotani, napolnila bi jezero,“ potem pa še: „...odtod samo krvavi punt poznamo, boj Vitovca in ropanje Turčije,“ ki jim sledi izgon Trubarja in protestantov. Slovenci smo razdeljeni za kratek čas med kraljestvo Ilirije, ki je potem obtičalo samo na Ilirskih provincah, in cesarsko Avstrijo, vse drugo: boji med starini in mladini, liberalci in katoličani, je bilo zanj „španska vas“.

Če se ozremo nazaj v slovensko zgodovino, in če samo malo verjamemo nekaterim zgodovinarjem, ki trdijo, da je od prvega akta ali zapisa naroda, odvisna tudi njegova nadaljnja pot in usoda, potem ne moremo spregledati Brižinskih spomenikov. Na njih bi morala biti utemeljena tudi naša narodna pot. Prav Brižinski spomeniki, ki so poleg temeljnega, zgodovinskega,

narodnega, civilizacijskega in kulturnega dokumenta naših prednikov tudi ene izmed najglobljih razprav in napolila zgodnjega srednjega veka, imajo v vseh treh delih za srčko spravo. V slovenski cerkveni rabi je bil poleg sv. spovedi, posebno še po Drugem vatikanskem zboru, v rabi tudi zakrament sv. sprave, izpovedati se, dosti manj pove kot sprava, spraviti se. Že v Brižinskih spomenikih dobimo izraze izpovedati se, imeti odpustek mojih grehov, poslednje zdravilo, odpovedati se zlodeju, čisto izpoved storiti, grešnika odrešiti od zlodejeve oblasti, ki so bolj povedne, bolj polisemične, kakor pa sama izpoved.

Sprava z Bogom, sprava z ljudmi, je več kot gola izpoved. Tudi sprava spada med dvojice, katerim pomensko nasprotuje starejša svara. Svariti se, prepirati se, biti v sovraštvu, biti razdružen, poleg skoraj istozvočnega zvariti, skupaj pritrditi, skleniti. Za sklenitev raztrganega — spravo — je potrebno več stvari: izpoved izvršenih dejanj — grehov, potrebna je prošnja za njihovo odvezo, potrebno je obžalovanje zgrešenega, obljuba poprave krivic, kesanje, ker smo jih zagrešili, prošnja za pokoro, izvršitev pokore, trden sklep, da kaj takega ne bomo več storili. Če manjka en sam člen iz te verige, je zastoj pričakovati spravo, je sprava sporna, ničevna. Že do izpovedi moramo biti v posebnem stanju, skoraj bi rekel, da je zanjo potrebna posebna milost božja ali pa velika mera junaštva in odpovedi. Biti moramo pripravljeni na notranjo spravo, kjer ne zaleže ne dekret ne prisila. Potrebnost sprave moramo čutiti, biti pripravljeni na njeno izvršitev, dopuščati jo vsaj kot možnost, želeti jo zaradi nje same, ne pa zaradi slabih ekonomskih ali političnih razmer — sprava ni izkoristljiva, razen za tiste, ki se spravljajo, morebiti potem še za njihove potomce.

Sprava mora biti osebna. Res, da k spravi pripomorejo tudi drugi, vendar je v bistvu osebna. Npr.: Svetovni slovenski kongres je imel na programu: „Prijateljski odnosi in sodelovanje z vsemi organizacijami emigracije, ki se še čutijo Slovence, ohranjajo tradicijo in želijo sodelovati z vsemi organizacijami emigracije, ki se še čutijo Slovence, ohranjajo tradicijo in želijo sodelovati pri vzpostavitvi Republike Slovenije.“ To smo čutili vsi, vendar čutili smo tudi, da je SSK preskočil vse člene spravne verige, kot da jih ne bi bilo, kot da niso potrebni in odtod njegov neuspeh, ki se bo samo še stopnjeval, ko bodo eni in drugi spoznali, da je bil samo orodje za doseg nečesa, česar ni bilo v programu deklarirano.

Druga zmeta pri spravi je ta, da si nekateri jemljejo pravico in kot da bi bili samo oni pooblaščen, da spravijo nasprotne strani. Tako smo pred kratkim brali: „Vrsto in obseg pravic, izhajajočih iz storjenih krivic bo Nova slovenska zaveza opredelila skupno in sporazumno z organizacijami slovenske politične emigracije. Brez njih in mimo njih ni pristojen nihče spravljati se in postavljati okvire in pogoje spravi.“ Avtor izjave je najbrž pozabil ali pa ni vedel, da je z mrtvimi in živimi domobranci manipulirala slovenska politična emigracija do take mere, da ti niso mogli priti do seznama domobrancev desetletja in da

so bili časi in prireditve, ko se domobranskega imena ni smelo omeniti, poznam celo ljudi, ki jih je ta ista emigracija premlatila zaradi resnice o domobranstvu, jih izganjala iz begunskih taborišč, obče pa je znano, da je OZNA imela z naših prireditev prej slike v Ljubljani, kakor pa tisti, ki jih je naročil v Buenos Airesu.

Spravijo se lahko samo živi z živimi, mrtvim pritiče spoštljiv spomin. V vseh kulturah človeštva so mrtvim postavljali spomenike, kajti s smrtjo so se nehala nasprotja. Spomenik je bil znamenje človečnosti. Če so v antiki postavljali mrtvim spomenike, je to znak, da so ljudje svoje nasprotnike že ločevali od živali. Za naš čas tega ne moremo trditi: že onečaščenje grobov, izkopavanje mrtvih nasprotnikov, prikrivanje in zamolčevanje grobišč, posmrtna obrekovanja in laži so najboljši dokaz, da smo se zopet približali živalim, kakor se je človeštvo samo v najtemnejših obdobjih. K Slovincem pa je ta navada vdrla z Balkana, zato je najbrž še prezgodnji klic: Evropa zdaj!

S smrtjo smo vsi ljudje izenačeni, resnica smrti je enaka za vse, po drugi strani pa je smrt vir življenja, je očiščenje, zato se moramo že zaradi nas spraviti tako z mrtvimi kot živimo, zaradi našega umskega zdravja. Priznajmo dobra dejanja dobrim, slaba in zla bodo sama prišla na dan, toda ne enih ne drugih se po smrti ne da več spremeniti.

Če je sprava harmonično sobivanje včerajšnjih nasprotnikov, potem bi morali videti ustrezno mero pripravljenosti nanjo že pred njeno ostvaritvijo, medtem ko imamo priliko opazovati, kakšno razburjenje nastane, ko se samo spregovori o njej. Živimo v dobi človeške in nacionalne prostitucije, ki ni prizanesla niti Cerkvi. Ta, ki bi morala biti luč na gori, da bi popotnik videl in spoznal svojo pot, se je skrila v temo pod mernik, ker ji je le ostalo nekaj sramu.

Druga stran, danes bolj kot kdaj prej, ponavlja, da ni šlo za revolucijo in državljansko vojno, ampak za narodnoosvobodilni boj, da slovenski partizani niso bili udeleženi v povojnem klanju, ampak Srbi, da je domobrance pobilo razjarjeno ljudstvo, da bi domobranci storili isto, če bi zmagali, vpregli so celo vrsto zgodovinarjev: dr. Dušana Bibra, dr. Toneta Ferenc, dr. Franca Hočevarja, dr. Janka Pleterskega, da bi spisali novo zgodovino, enostransko seveda, ki nas bo še bolj razdvojila. Oblast jih je porabila, da bi legitimirali in legalizirali njeno preteklost in dokler bodo na oblasti ni treba pričakovati sprave. Sprava, priznanje greha, kesanje, odpuščanje so za razrednega borca zaničevanja in sramote vredna dejanja. Večina nas, ki smo poznali komunizem, si ne dela utvar s spravo. Vse do sedaj je šlo samo za deklarativne izjave in dejanja, ki naj bi zadostovala le trenutnim političnim potrebam, čeprav so bile pri tem udeležene najvišje cerkvene osebnosti. Sploh pa je sedaj bolj zanimiva porazdelitev pogače kot pa sprava, tako da nam mešajo glave, da se je že „zgodila“, čeprav vsakdo ve, da je zamrznila, še preden se je rodila.

Pogubno je za narod, če skoraj pol stoletja oblast ohranja vzdušje državljanske vojne, kar bo trajalo še naprej. Zreli bomo Slovenci za spravo

šele tedaj, ko bomo dokazali, da smo jo sposobni izvršiti. Z njo bomo dokazali našo strpnost do drugega, potrdili, da smo zmožni prenašati njegovo raznolikost, premagana pa bo tudi balkanščina v nas samih, preden nas bo sprejela Evropa.

Slovenskim katoličanom so vbijali komunisti občutek manjvrednosti pet desetletij in zdi se, da bo tako ostalo še lep čas. Ostali bomo s polomljeno lipico, o spravi pa sami sebi ne bomo več verjeli, da je možna, ker so nam lagali s te in z one strani. Še ena prilika je bila izgubljena!

Izkušnja je pokazala, da srečanja na radiu in televiziji ne bodo nikdar privedla do sprave. Takim srečanjem in evropski civilizaciji se je posmehoval že Lin Yutang pred petdesetimi leti: Kako da v Evropi pošiljajo na mirovne konference izvedence za vojno in orožje? Ti morajo nujno govoriti za kar so bili usposobljeni, ne pa o spravi in miru. Lin Yutang je poznal kitajske klasike in izmed njih je cenil najbolj Laoceja, ki je o spravi menil:

*Kdor jih je mnogo pomoril,
naj mrtve objokuje s solzami,
naj zmago praznuje tako,
kot se obhaja žalna svečanost.*

Kako daleč smo še od prave sprave, za koliko je pred nami kitajska modrost, ki ni bila ne krščanska niti se ni imela za napredno!

NAŠI MRTVI

+ Ivo Vadnjal

Dne 2. avgusta 1993 je v Lanusu umrl naš dober prijatelj in dobrotnik Ivo Vadnjal.

Rodil se je 18. avgusta 1921 v Premu pri Ilirski Bistrici. Bil je trikrat begunec, najprej leta 1927, ko so vsi Vadnjali pobegnili iz Italije in je njegov oče dobil učiteljsko mesto blizu Ptuja. Od tu so jih Nemci izselili in so prišli v Ljubljano, kjer je bil Ivo zaposlen pri propagandi v pokrajinski upravi generala Rupnika. Ob koncu druge svetovne vojne je bil tretjič begunec. Končno se je priselil v Argentino. Tu je imel visok položaj pri podjetju Philips. Poročen je bil s Stanko, roj. Krušič in sta v zakonu imela dva sina: Branka, električni inženir, in Andreja.

Vedno, kadar smo se srečali, smo obujali spomine na naše barakarske dni v Italiji in težke medvojne čase. Tvoj odhod nas je vse zelo užalostil.

Počivaj v miru, dragi prijatelj!

Naše sožalje gospe soprogi in sinovoma.

Taborjani

Spoštovani g. U.!

Gotovo se boste začudili, ko boste prejeli moje pismo. Že od 1945. leta, ko sem preživela Teharje, iščem in sprašujem, da bi izvedela, če je kateri domobranec iz Rupnikovega bataljona preživel. Posrečilo se mi je izvedeti za Vas. Moj brat Jože Grum iz Malega Lipoglava je bil od nastanka tega bataljona zraven in to na Rakeku. Bil je skoraj na vsakem pohodu. Pravi je, da je bil v 45 borbah. V kateri četi — ne vem. Imam njegovo sliko in to samo eno. Nekaj dni po prihodu na T. — odšli smo isti dan iz Teharij — sem ga še dvakrat videla. Enkrat so nas pripeljali piti vodo, takrat je bil v strganem spodnjem perilu in hudo stopen. Drugič pa, ko so se morali tepsti s palicami med seboj, za njimi pa so jih topli pa po hrbtih rablji. Od takrat naprej ne vem več. Saj ne mislim, da veste Vi, kje ležijo njegove kosti. Morda pa ste ga poznali in bi mi vedeli povedati, kdaj ste ga nazadnje videli? Ubili so mi tudi mamó. Mama pa leži v bližini taborišča, kjer se je po njenem odhodu kmalu slišalo močno streljaje. Privezali so jo skupaj ob hrbet nekega domobranca.

Čeprav je že toliko let, ne morem pozabiti teh grozot in bolečina je še vedno zelo prisotna. Silno rada bi izvedela vsako stvar, kar veste o njem, če ste ga poznali. Ali morda veste za koga, ki bi tudi kaj vedel? Precej njegovih kolegov sem poznala, toda vsi so mrtvi. Vendar se ne bi rada pogovorila po telefonu kaj važnega. Mislim, kar smo bili včasih nadomestavali, pa si mislim, da je tudi sedaj še tako.

Zelo bi Vam bila hvaležna za odgovor.

Želim Vam vesele velikonočne praznike in Vas lepo pozdravljam.

Š. J.

Pripis: To pismo pošiljam zato, da bi dobil bolj čisto sliko o PSIHOZI, ki je še vedno prisotna med mladimi ljudmi, ko boš prebral to — meni namenjeno pismo.

Dodam naj le to, kako je moja vztrajnost končno rodila uspeh. Včeraj, 11. aprila, sem uspel izvedeti za rojstni kraj mojega komandirja 48. čete, ki je bil smrtno zadet na Martinovo nedeljo, v soboto 1944 pri vasi Reber-Žužemberk. Pisal se je Stanko Šuklje in je bil edini komandir čete iz Rupnikovega bataljona, ki je padel v boju. Osebnó sem ga izredno cenil. Imel je vse odlike dobrega oficirja. Bil je izredno hraber, pa je to moral plačati z življenjem. Meni je enkrat — bilo je to v snežniških gozdovih — med Sviščaki in Mašunom povedal, da izhaja od Metlike. Drugega nisem vedel. V kratkem bom šel doli v Belo Krajino, kako je kaj z njegovimi. Ako bi bili zainteresirani, jim bom šel pokazat točno mesto — kraj, kjer je padel. Ni daleč od mojega rojstnega kraja, pa sem se toliko bolj lahko zapomnil. To mimogrede.

DAROVALI SO

Od 16. 6. 1993 do 15. 8. 1993

ZA ROŽMANOV DOM:

	<i>v pesih</i>
Rev. Avguštin Albin	50
Grabnar Jože	10
Ob smrti moža Ivota Vadnjal:	
Stanka Vadnjal-Krušič	140
V spomin na pok. moža	
dr. Vinka Brumen:	
Ljudmila Šušteršič-Brumen	50
	<i>v dolarjih</i>
Prof. Globočnik Martin	30
Rev. Turk Ciril	100
Polajnar Andrej	50
V spomin na pok. Franca Perčič:	
Vogel Tone	10

TISKOVNI SKLAD TABOR:

	<i>v pesih</i>
Borštnik Maks	35
Dr. Jazbec Janko	50
Lenarčič Fonzi	5
Dragan Lojze	15
N.N., Hurlingham	5
Za Turjaške žrtve:	
Kožar Janez	30
	<i>v dolarjih</i>
Škerl Franc	12
Dejak Ignacij	12
Žukovec Nežka	18
Meglič Ignac	17
Genorio Karl	6
Kuk Avguštin	6
Dr. Pepevnak Franc	22
Bančič Janez	11
Jakoš Ivan - Milwaukee	10
Kakunc Marička	10
Coffelt Mici	10
Kolman Mara	20
Mejač Franjo	20
Križman Marija st.	10
Kozina Franc	50
Kadunc Marička	50
Rev. Turk Ciril	100
V spomin na pok. očka	
L. Kolmana:	
Kolman Jela	50

V spomin na pok.

„Ireno“ Primožič:	
Hočevar Anica	50

SOCIALNI SKLAD TABOR:

	<i>v dolarjih</i>
Platnar Alojz - Toronto	2
Petrič Fani	7
Kavčič Ivan	2
Jaklič Jože	2
Šuligoj Danica	2
Zakrajšek Ivan	12
Dr. Porovne Franc	2
Dejak Alojz	12
Mlakar Marija	12
Meglič Ignac	15
Genorio Karl	6
Kuk Avguštin	6
Sterle Martin	2
Mehle Franc	7
Kastelic Jože	2
Krcn Janez	12
Potočnik Blaž	2
Berkopec Stane	4
Pogačar Jože	9
Resnik Rudi	7
Lamovšek Stane	7
Šubelj Stane	4
Novak Marjan	2
Bančič Janez	11
Tomšič Franc	12
Srebernak Mara	100
Staniša Franc	5
Berry Major	200
Zakrajšek Martin	2
Torkar Franc	2
Kastelic Viktor	4
Štepec Franc	2
V spomin na pok. moža Jožeta:	
Jereb Marija	100
V spomin na pok. moža:	
Žukovec Nežka	24
Koščak Franc	12
Kavčič Francka	2
Žagar Maks	2
Lesar Anton	2

VSEBINA

4. 9. 1946 _____	193
Ustanovitev in žaloigra Slovenskega domobranstva (Dr. Stanko Kociper) ponatis iz l. 1970 _____	195
Zameško / F. G. - ZDA — (ponatis iz št. 2 - IX - Vestnika)	202
Počastitev domobrancev v domovini _____	205
Počastitev domobrancev na ameriški celini _____	209
Turjak (Ludvik Perko) _____	216
IZ ČASOPISOV _____	217
Mami za 100-letnico v Večnosti _____	229
Prof. Felicijanu v spomin (prof. E. Gobec - J. Zelle) _____	231
Bo prišlo do nje, ali je že bila — sprava (Taborjan) _____	235
NAŠI MRTVI _____	239
IZ PISEM _____	240
DAROVALI SO _____	III

NAŠA NASLOVNA SLIKA:

General Leon Rupnik. Slovenski domobranec. O pravem času in na pravem mestu je slovenskim rodovom pokazal pravo pot — pot mučeništva — za dosego najvišjih idealov človeštva. In pod njegovim vodstvom so njegovi hrabri domobranci šli kot kažipot vsem svobodoljubnim narodom v borbo za BOGA - NAROD - DOMOVINO!

Hurlingham
Sucursal
Correo
Argentino
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 1596

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 2619